

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
ВИКОРИСТАННЯ ТА АНАЛІЗ ВПРАВ ПІДГОТОВКИ ДО
ПИСЬМА В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СВЯТОГО МИХАЇЛА В
КАРАЧИНІ ТА ЛУДАШ МОТІЯ В ПЕРЕХРЕСТІ

ПАНЮЩИК БІАНКА ІВАНІВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 /27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

ГАБОДА ЄВА БЕЙЛІВНА

ст. викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота

**ВИКОРИСТАННЯ ТА АНАЛІЗ ВПРАВ ПІДГОТОВКИ ДО
ПИСЬМА В ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ СВЯТОГО МИХАЇЛА В
КАРАЧИНІ ТА ЛУДАШ МОТІЯ В ПЕРЕХРЕСТІ**

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

ПАНЮЩИК БІАНКА ІВАНІВНА

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **ГАБОДА ЄВА БЕЙЛІВНА**

ст. викладач

Рецензент: **ЧОПАК ЄВА ВАСИЛІВНА**

ст. викладач

Берегове
2022

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**AZ ÍRÁSELŐKÉSZÍTÉS ÓVODAI GYAKORLATÁNAK
VIZSGÁLATA A KARÁCSFALVAI SZT. MIHÁLY ÉS A
TISZAKERESZTÚRI LUDAS MATYI ÓVODÁKBAN**

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Panyuscsik Bianka

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Gabóda Éva

főiskolai adjunktus

Recenzens: Csopák Éva

főiskolai adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП	6
I. ПРОЦЕС ПІДГОТОВКИ ПИСЬМА У ДИТЯЧОМ САДКУ	8
1.1. Неврологічні та сенсорні умови	8
1.2. Мовно-когнітивні умови	9
1.3. Навички та вміння, які можна розвивати.....	12
1.4. Передумови навчання письма.....	13
1.5. Очікування і розгортання грамоти	14
1.6. Розвиток руху та моторики в дошкільному віці.....	16
II. РОЛЬ ВІЗУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ДИТЯЧОМ САДКУ	18
2.1. Вимоги щодо візуального навчання та ілюстрації в дитячому садку.....	18
2.2. Діяльність трудового навчання в дитячому садку.....	21
2.3. Декоративні роботи дитячого садка.....	24
2.4. Процеси підготовки до письма у дитячому садку	25
III. ДОСЛІДЖЕННЯ: АНАЛІЗ ПІДГОТОВКИ ПИСЬМОВОЇ ПРАКТИКИ В ДИТЯЧОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	28
ВИСНОВКИ	35
РЕЗЮМЕ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	37
ДОДАТОК	39

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	6
I. AZ ÍRÁS-ELŐKÉSZÍTÉS FOLYAMATA AZ ÓVODÁBAN	8
1.1. Neurológiai és érzékszervi feltételek.....	8
1.2. Nyelvi és kognitív feltételek.....	9
1.3. Fejleszthető készségek és képességek	12
1.4. Az írástanulás előfeltételei	13
1.5. A kiválás és a bontakozó írásbeliség.....	14
1.6. Mozgásfejlődés és a motorikus képességek fejlesztése óvodáskorban	16
II. A VIZUÁLIS NEVELÉS SZEREPE AZ ÓVODÁBAN	18
2.1. Vizuális nevelés és az ábrázolás követelményei az óvodában	18
2.2. Az óvodások kézműves és munka jellegű tevékenysége.....	21
2.3. Az óvodai díszítőmunka	24
2.4. Az óvodában alkalmazható írás-előkészítő eljárások	25
III. KUTATÁS: AZ ÍRÁS-ELŐKÉSZÍTÉS ÓVODAI GYAKORLATÁNAK	
VIZSGÁLATA	28
ÖSSZEFOGLALÁS	35
PE3IOME	36
HIVATKOZOTT IRODALOM	37
MELLÉKLETEK	39

BEVEZETÉS

Az írás elsajátítása mindig is fontos szerepet töltött be egy 6-7 éves gyerek életében. Az írástanulás mindig együtt jár az olvasástanítással és mindkettő egyaránt fontos, ugyanis később az iskolában ezekre épül minden tárgy elsajátítása. Fontos, hogy mielőtt egy gyerek eléri az iskolás kort, kialakuljanak nála azok a készségek és képességek, amelyek elősegítik a betűírást kialakítását. Tehát már óvodáskorban el kell kezdeni fejleszteni ezeket a készségeket és képességeket. Az íráskészség fejlesztése nem csupán direkt módon valósulhat meg, hanem kézműves tevékenységek által is: minden olyan feladat, amely fejleszti a finommotorikát, erősíti a kéz izmait, alakítja a formaérzékét, hozzájárul az írás-előkészítéshez.

Témaválasztásomat az indokolta, hogy gyakorló óvodapedagógusként különösen fontosnak tartom a gyerekek kézügyességének fejlesztését és szerettem volna mélyebben belelátni abba, hogyan alakítható kézműves tevékenységek által az írás-előkészítés. Véleményem és tapasztalataim szerint egy óvodás gyermek akkor érzi jól magát, ha valamit éppen csinál – legyen ez játék, mozgásos tevékenységek vagy valamilyen kézműves feladat. A kézműves tevékenységek végzése során a gyerekek nemcsak jól érzik magukat, hanem közben fejlődnek is: minden kis apró kézmozdulat előirányoz egy későbbi bonyolultabb mozdulatot, így lesznek később a vonalból, pöttyökből, kacskaringókból a betűk.

A munkám célja az, hogy bemutassam, milyen előfeltételei vannak az írás-előkészítésnek, ezen belül a kézműves tevékenységek szerepét az íráskészség fejlesztésében, valamint az, hogy felmérjem két óvodai csoport kézügyességének és mozgás-koordinációjának fejlettségi szintjét és az eszközhasználatuk változatosságát.

Dolgozatom három fejezetre tagolódik. Az első fejezet az írás-előkészítés folyamatát tartalmazza. A szakirodalmat tanulmányozva összefoglaltam a fejezetben, hogy milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy egy gyerek képes legyen elsajátítani az írást, továbbá milyen készségek és részképességek szükségesek ahhoz, hogy megalapozzuk az írást. Az óvodapedagógiában alkalmazott két írás-előkészítéssel kapcsolatos elmélet is bemutatásra kerül – a kiválás és a bontakozó írásbeliség elmélete, melyeknek célja felkészíteni a gyereket az írásra két különböző megközelítés által.

A második fejezet a vizuális nevelés szerepét mutatja be az óvodában. Ebben a részben az alábbiakról gyűjtöttem irodalmat: óvodai vizuális nevelés követelményrendszere, az óvodában alkalmazható kézműves tevékenységek, a díszítőmunka szerepe a kézügyesség fejlesztésében, az óvodában alkalmazható írás-előkészítő eljárások.

A harmadik fejezet az általam végzett kutatás anyagát, módszereit, hipotéziseit, a kutatás helyszínét és eredményeit tartalmazza, melynek témája: Az írás-előkészítés óvodai gyakorlatának vizsgálata. A dolgozat végén egy melléklet található, amelyben a kutatás során levezett foglalkozástervek szerepelnek, valamint a foglalkozások során készült fotók is itt találhatóak.

A dolgozat megírásához és az első két fejezet összeállításához használt legfőbb szakirodalmak a következők: Szinger Veronika (2008) – Kisgyermekkorai írás-olvasás esemény - Indirekt találkozás az írásbeliséggel iskoláskor előtt, Lengyel Zsolt (1999) – Az írás. Kezdet – folyamat – végpont, Beerné Sántha Mária és Szappanos István –Vizuális nevelés módszertani példatár, Kondacs Mihányné Podmaniczky Mária (1994) – Vizuális nevelés az óvodában.

I. AZ ÍRÁS-ELŐKÉSZÍTÉS FOLYAMATA AZ ÓVODÁBAN

Az írástanítás – az olvasástanítás mellett – az egyik legfontosabb feladat egy iskolába kerülő gyerek számára, melynek alapjait az óvodában kell lefektetni. Maga az írás egy összetett folyamat, melynek elsajátításához különböző feltételek szükségesek, úgymint az agyféltekék megfelelő működése, az érzékszervek fejlettsége, a kézizmok fejlettsége és működése, kognitív feltételek, készségek és képességek megléte. Az alábbi fejezet az írástanuláshoz szükséges feltételeket foglalja össze, valamint azt, hogy milyen készségek és képességek szükségesek ahhoz, hogy megalapozzuk az írást. Emellett két írás-előkészítéssel kapcsolatos elmélet is bemutatásra kerül – a kiválás és a bontakozó írásbeliség elmélete. A fejezet végén a mozgásfejlesztés és a motorikus képességek szerepéről olvashatunk.

1.1. Neurológiai és érzékszervi feltételek

Az írás mindenképp csak úgy alakulhatott ki (a Vigotszkij-Lurija-féle iskola szelleme szerint), hogy megvoltak a saját biológiai alapjai, ugyanis minden magasabb pszichikus funkciónak rendelkeznie kell valamilyen ahhoz szükséges biológiai alappal (Lengyel, 1999:12).

Ahogy maguk a beszédszervek is csak fokozatosan válnak alkalmassá a tökéletes hangképzésre (pl. a gégefő leereszkedése, fogazat kialakulása), úgy az olvasáshoz és íráshoz szükséges szervi funkciók is csak fokozatosan alakulnak ki. Az olvasás és írás elsajátításához elsősorban ép látás és hallás szükséges, az íráshoz továbbá szükséges még a megfelelően fejlett kézcsontozat, az ízületek fejlettsége, a mozgáskoordinációt biztosító agyi központ fejlettsége, de a perifériális érzékelés is fontos szerepet játszik az íráshoz szükséges feltételek alakulásában (Szinger, 2008:13).

Az írott nyelv elsajátításához mindenképp szükség van a jobb és a bal agyfélteke együttműködésére, a féltekék megfelelő érettségére. A megfelelő íráskészség kialakulásának tehát feltétele az agyfélteke-dominancia megléte, amely nem más, mint a kézdominancia alapja. Lányoknál már öt éves korra kialakul a bal agyfélteke dominanciája, amely a beszéd központját is tartalmazza egyben, a fiúknál azonban ez csak jóval később történik meg. Ennek a fázis-eltolódásnak következményeként a lányoknál általában gyorsabban mennek végbe a verbális készségek – köztük az olvasás-készség – kialakulása, mely együtt jár az íráskészséggel (Gósy, 2005).

1.2. Nyelvi és kognitív feltételek

Vitathatatlan tény az, hogy az iskolai direkt írás- és olvasástanuláshoz feltétlenül szükség van bizonyos részkészségek megfelelő működésére. Ezen részkészségek, készségek és képességek leírásának és működésének Magyarországon is jelentős szakirodalma van. A részkészségeknek két fő csoportját különböztetjük meg: az általános és a speciális részkészségeket.

Az általános részkészségek minden tantárgyat megalapoznak, ide sorolható az emlékezet, a logikus gondolkodás, a figyelem, a koncentráció, a tevékenységi türelem, a tempó, a ritmusérzék, az érzelmvilág, a képzelet és a motiválhatóság. A speciális részkészségek magát az írás és az olvasás tanítását készítik elő, ezek: a kommunikációs magatartás kialakítása, az olvasás-írás céljának és funkciójának ismerete, a nyelvi tudatosság kialakítása, a szótagolási készség fejlesztése, a vizuális kommunikáció szokásainak ismerete, a metakognitív készségek kialakítása (Adamikné, 2001:86).

Ha csak az írás folyamatát tekintjük, maga az életkor-specifikus írásmozgás csakis érési folyamatoktól függően alakul. Főleg az iskolai direkt írástanítást tartjuk szem előtt (kis- és nagybetűs álló vagy dőlt folyóírás/kézírás), amit meg kell különböztetni a gyerekek által az óvodában már produkált nyomtatott és nagybetűs írástól. A fejlődésében a következő szakaszokat különíthetjük el Nagy József (1980) szerint:

- 1) Első szakasz - az írásmozgás előtti szint, az ún. firkálás korszaka. A korosztályátlagokat tekintve ez az időszak a harmadik életév végéig, a negyedik életév elejéig tart.
- 2) A második szakasz - az elemi írásmozgás szintje, ami átlagosan a negyedik életév elejétől az ötödik életév közepéig jellemző.
- 3) A harmadik szakasz - az egyszerű írásmozgás szintje, mely az ötödik életév közepétől a hatodik életév közepéig jellemzi az átlagos gyermeket.
- 4) A negyedik szakasz az összetett írásmozgás szintje, amely átlagosan a hatodik életév közepétől a hetedik életév közepéig jellemzi a gyermekeket (Nagy 1980).

A gyerek miután megtanul beszélni, és elsajátítja a megfelelő anyanyelvi tájékozottságot, még szükséges 3-4 év ahhoz, hogy azok a részkészségek, amelyek az íráshoz és olvasáshoz szükségesek, kialakuljanak nála. Ez is rámutat annak okára, hogy egyes országokban, mint például Ukrajnában, miért 6-7 éves korban mennek a gyerekek iskolába. Tulajdonképpen ez az a kor, amikorra olyan fejlettségi szintet érnek el, hogy gond nélkül részt tudnak venni a formális oktatásban (Lechner, 2011:125).

Nagy József kutatásai és vizsgálatai összefoglalják, hogy az írásmozgás-koordináció erősen életkor-specifikus, viszont számottevő összefüggés van a gyerekek írásmozgásának fejlődése, valamint a szülők iskolai végzettsége között. A kutatásaiban ezt azzal magyarázta, hogy az jobb módú vagy értelmiségi családokban valószínűleg többet rajzolhatnak és írhatnak a gyerekek. Ugyanakkor pont az életkor-specifikusság miatt ezt a területet alig lehetséges gyorsabban fejleszteni, mint ami a spontán fejlődésnél amúgy is megfigyelhető. Mindezekből a következő alapvető következtetés vonható le: felesleges, sőt a részfolyamatok normál fejlődésének esetleges megzavarása miatt káros lehet az írástanítást túl korán elkezdni, hisz azon a készségek, melyek az íráshoz szükségesek, csak hat vagy hét éves korra alakulnak ki. Az írástanítás feltétele elsősorban az egyszerű írásmozgás szintje, amelyre általában a gyerekek nagy része csak az első osztály második felére jut el (Nagy 1980).

Kiss Tihamér (1969) szerint egy iskolába induló gyerek grafikus mozgástevékenységének az alábbi kritériumai vannak:

1. Egy 6 éves gyerek értelmi fejlettségi szintje alapján egyszerű tárgyak, történések és jelenségek észlelésre képes (analizáló, szintetizáló, generalizáló). Ezen sajátosságok megfigyelésére és konvencionális, valamint egyszerű ábrázolására való képesség. A gyerek által elkészített rajzon az értelmezett tárgy vagy jelenség felismerhető kell legyen.

2. Egy 6 éves gyereknek olyan fokú szenzomotoros, manuális érettsége kell legyen, amelynek birtokában képesnek kell lennie egy adott minta alapján egyenes, szögletes és gömbölyített vonalú képek lerajzolására. Rajzolás közben a gyerek képes a szándékolt irányban haladni, a kívánt cél irányában a vonalat vezetni, ceruza vagy tollmozgását a célnál fékezni, a vonalakat és a pontokat összekötni, egyszerű szerkezeteket létrehozni rajzában. Ennek az alapfeltétele nem csupán az első pontban leírt értelmi fejlettségi szint, hanem a kézcsontok, az ízületek, az izmok és a beidegzések olyan szintű fejlettsége, amely lehetővé teszi a begyakorlás során a kar-, kéz- és vázizom-mozgás csoportjainak és a kinezetikus, valamint látási érzékeknek kellő összehangolódását. A 6 évesek szintjén megkívánt tevékenységekhez elengedhetetlen reflexlánc-szerveződések, dinamikus sztereotípiák kialakulása is (Kiss, 1969:53).

A főbb feladatok Szinger Veronika nyomán (2008) a nyelvi és a kognitív fejlesztés terén általában az alábbiak:

- légző-gyakorlatok
- hallásgyakorlatok
- ritmusgyakorlatok

- a beszédszervek ügyesítésére szolgáló (artikulációs) gyakorlatok
- játékok a szavakkal (szókincsbővítés)
- fonémaészlelés és -tudatosság, vagyis a beszédhanghallás fejlődésének segítése (a hangoztatás, felismerés és a hangok megkülönböztetésének fejlesztése)
- mondataalkotási játékok
- párbeszéd és csoportos beszélgetések
- szövegalkotási gyakorlatok (történetmondás)
- a memória és figyelemkoncentráció fejlesztése
- fantázia
- felidézés
- a vizuális észlelés különböző komponenseinek a fejlesztése (analízis-szintézis, alakállandóság, alak-háttér kiemelés, arány és irány értelmezése)
- az irányok tudatosítása

A grafomotoros készség fejlesztése komplex eljárások sorozata, melynek része az előbb említetteken kívül:

- a nagymozgás-fejlesztés, mint a ráépülő finomabb mozgások alapja
- az egyensúlyérzék kialakítása
- a vizuomotoros koordináció fejlesztése
- a kezesség kialakítása
- a kézmozgás, mint a finommozgás technikai korrekciója (a finommotorika fejlesztése)
- a szem és a kézfej mozgásának koordinálása (Szinger, 2008:131-141).

1.3. Fejleszthető készségek és képességek

Az írás folyamatának elsajátításához szükség van az írástevékenységhez nélkülözhetetlen területek és részfolyamatok fejlettségére. Az írás fejlődése többféle készség egybeolvadását (vizuális percepció, grafomotorikus kivitelezés stb.), egyidejűségét és kiegyensúlyozottságát feltételezi. Az íráshoz szükséges feltételek és készségek Gósy Mária szerint az alábbiak: az anyanyelv-elsajátítás megfelelő szintje (jó beszédprodukción és beszédpercepción), az életkornak megfelelő nyelvi tudatosság, jól működő verbális és vizuális memória, helyes irányfelismerés, alakazonosítás és alak-megkülönböztetés, az írásra anatómiailag alkalmas domináns kéz, a kézcsontozat fejlettsége, megfelelő ceruzafogás, rajzkészség, figyelemkoncentráció, feladattudat, megfelelő tempó (Gósy, 1997:75–76).

Az írás és olvasástanítás közé nem lehet éles határvonalat húzni, és azok tanulása során nem lehet különválasztani őket. Az írás és az olvasás estében is a nyelv képi formája kerül feldolgozásra. Az olvasás folyamata során tulajdonképpen a leírt szöveget kell megérteni és feldolgozni, az írás esetében pedig szövegalkotás vagy előállítás történik, miközben cél az olvashatóság (Lechner, 2011).

A gyerekeknek már azelőtt vannak elképzeléseik az írásról és olvasásról mielőtt iskolába kerülnének. Néha olyan írói-olvasói magatartást produkálnak melyeknek sem ők, sem a szülők nincsenek tudatában. Ezt igazolja a bontakozó írásbeliség elmélet, mely Maria Clay nevéhez fűződik. Ez az elmélet a születéstől az írás és olvasás megtanulásáig tartó időszakot vizsgálja. A XIX. században még a direkt írás- és olvasástanítási módokat alkalmazták az óvodákban, azonban napjainkra sokkal inkább előnyben részesítik a gyerek készség- és képességfejlesztési lehetőségeit az óvodai programok (Szinger, 2005).

A finommotorikus képességek kialakítása minden gyereknél elengedhetetlen, és mindez már az óvodában jelen kell, hogy legyen. Az, hogy milyen a gyerek írásmozgásos fejlettsége, valamint a koordinációs képessége, függ az életkorától, és hogy mennyire fejlett maga az egyén.

Az íráshoz szükséges feltételek több feltételtől is függenek. Például, hogy a gyerek megfelelően ismerje anyanyelvét, helyesen fogja a ceruzát vagy egyéb írószert, a testtartása megfelelő legyen, ismerje az irányokat, fenn tudja tartani a figyelmét, valamint tartsa a tempót a társaival, és a tananyaggal való haladással (Nagy, 1980).

1.4. Az írástanulás előfeltételei

Az írástanulás folyamata során a gyerekek megismerkednek a magán- és mássalhangzók közötti különbségekkel. Egy iskolába lépő gyermek már meg tudja különböztetni, hogy melyek a magánhangzók és melyek a mássalhangzók. A fogalmak, meghatározások megtanulása azonban nehézséget okozhat ebben a korban. A betűk szinte sohasem cserélődnek fel, ezért az efféle grafémák helyettesítette fonémák elkülönítése hamar kialakul a diákokban (Lengyel, 1999).

Az írás folyamatánál nagy szerepe van a szótagolásnak. Ugyanilyen szereppel bír a magánhangzók közötti kapcsolat vagy összefüggés felismerése. Ez a felismerés a kisiskolás gyerekeknél már iskolába lépéskor természetes módon jelenik meg. Ez a korábbi nyelvi tapasztalatainak köszönhető, amelyek a mondókák, gyermekdalok révén alakultak ki oly módon, hogy a különböző mondókák, gyermekdalok, kiszámolók hangoztatása segíti a gyermeket eligazodni a nyelv ritmikai felépítésében. Nem mellékes, hogy a kiszámolók és

mondókák segítenek még laza összeköttetést kialakítani a szótaghatárokat illetően. A ritmizált nyelvi részek kiejtése összefüggésben áll a gyermek kezeinek és kézmozdulatainak ritmikus ismétlődésével, amely rámutat azokra a határookra, amelyek a nyelvi egységeken belül vannak. Ennek köszönhetően a gyerek már iskolába érkezésekor olyan ismeretek birtokában áll, hogy képes olyan alapvető szöveghatárokat felismerni, amelyek az íráshoz szükségesek. A szavakra vetítve képes lesz szótaghatárok beazonosítására is (Schmidt, 2019).

Az írástanítás folyamatának három fázisa van:

1. előkészítő
2. betűismertető
3. készségfejlesztő

A betűforma alapján beszélhetünk nyomtatott betűs írásról és folyóírásról. A folyóírásnak pedig további két változatát ismerjük az álló írást és a dőlt betűs írást (Adamikné, 2002:157).

Mivel az írástanulás előfeltétele a beszéd, vagyis a hangzó nyelv megfelelő használata és ismerete, ezért a gyerekek feladata az írástanulás során, hogy a hangzó nyelv szegmentumait osztályokba sorolják, felismerjék a fonémákat és a hangtípusokat (Lengyel, 1999:183).

Amikor a gyerekek hallják a hangokat, azokat be kell azonosítaniuk és hangokra kell konvertálniuk ahhoz, hogy le tudják őket írni. Ehhez szükséges még jegykonfigurációs blokkok kiépülése - ez nem más, mint az adott nyelv betűegyüttállásai. A magyar nyelvben ilyen betűegyüttállási szabály például az, hogy három egyforma mássalhangzó nem állhat egymás mellett egy szóban. Az ilyen és ehhez hasonló szabályok ismerete segít a tanulóknak abban, hogy betartsák a helyes betűsorrendet, kiküszöböljék a betűfelcserélést, illetve a javítási mechanizmusokat is támogatja az önkorrekciónak során (Schmidt, 2019:23-24).

Az írás olyan megkülönböztető jelekből áll, melyeknek nincs önálló jelentésük. A betűk és kombinációik mindig nyelvspecifikusak. Az adott nyelv szabályozza a használatukat. A graféma nem más, mint az írás funkcionális egysége, és ez megegyezik a hangzó nyelv vonatkozó egységeivel is (Lengyel, 1999:24).

Amikor tehát a gyermek az írás elsajátítása előtt áll, megtanulja először is a graféma-fonéma megfeleltetési szabályokat, melynek alapja a sekély-mély írásmód váltakozása. Ehhez kapcsolódik még a jegykonfigurációs blokkok által szerzett tudás, melyek közösen adják meg az íráshoz szükséges ismereteket. Ezen a szinten jelenik meg a hangzó és az írott

nyelv közötti kapcsolat. Az írás automatizálódásáról akkor beszélhetünk, amikor a szabályok felidézése már nem szükséges - automatikusan zajlik az írás folyamata -, csak azokban az esetekben, amikor valamilyen ritkán hallott, vagy használt, ismeretlen szóalak leírásáról van szó. Amikor a sekély ortográfiai szabályt követő szavakról beszélünk, akkor a forma vizuálisan jelenik meg (pl. írja, gyertya), viszont a mély írásmód szabályait érvényesítő szavaknál nem tükröződik a hangzó beszédben hallott forma, hiszen az írott és a hangzó forma eltérnek egymástól (pl. adja, mutatja). Ahhoz, hogy a gyermek el tudja sajátítani az írás készségét mindkét írásmódot ismernie és tudnia kell, és mindez nem kis kihívás elé állítja a tanulókat (Schmidt, 2019:25).

1.5. A kiválás és a bontakozó írásbeliség

Az óvodapedagógiában két domináns, egymásnak ellentmondó elmélet létezik, ha az iskoláskor előtti írásbeliségről beszélünk. A szakirodalom szerint az íráskészség elválaszthatatlan az olvasáskészségtől – a kettő mindig együtt jár és egyszerre fejleszhető. Az első teória a kiválást, mint az írás-olvasásra való előkészítést boncolgatja, amely tudatos készség- és képességfejlesztés formájában zajlik. A második elmélet magát a bontakozó írásbeliséget tanulmányozza.

Korábban az írásbeliséggel már rendelkező társadalmak óvodái hosszú időn keresztül magára az iskolára való felkészítés feladatát kellett, hogy magukra vállalják. Az 1920-as években megjelent egy új elmélet – a kiválás elmélete - ezekben az intézményekben (először Amerikában), mely szerint meg kell várni a gyerek alkalmasságát ahhoz, hogy képes legyen az írást elsajátítani.

Az íráshoz való alkalmasság szükséges készségek, valamint képességek megfelelő működését jelenti, vagyis az iskola előtti intézmény – az óvoda – felelőssége a különböző területek fejlesztése (mint például a beszédészlelés és beszédértés, a beszédprodukció, a verbális és a nonverbális kommunikatív készségek, vizuális és auditív megkülönböztető képesség, memória, szókinccs stb.).

A bontakozó írásbeliség elmélete az előbb felvázolt elgondolásához viszonyítva alternatív nézet. Maga az elnevezése Maria Clay új-zélandi kutató nevéhez köthető, aki 1966-ban vezette be a fogalmat. Az 1980-as években végzett amerikai vizsgálatok azt mutatták, hogy az addig jellemző megközelítés, vagyis a kiválás elmélete sem elméletileg, sem a gyakorlatban nem megfelelő a kisgyermek számára. Az új elgondolás viszont legitimizálja a gyermek korai, nem konvencionális írásbeliséggel kapcsolatos viselkedését. A bontakozó írásbeliség magával az írás és olvasás fejlődésének legkorábbi fázisával

foglalkozik – azzal az időszakkal, amely a születéstől az írás és olvasás konvencionális értelemben vett megtanulásáig tart.

A bontakozó írásbeliség fogalmának az értelmezése abból a feltevésből indult ki, amelyet a családi szocializáció kapcsán is tapasztalhatunk, vagyis hogy az írást nem pusztán tanulás révén, hanem részben elsajátítással vehetjük birtokba, a gyermek nemcsak egy beszélő, hanem egy író társadalomba is születik (Lengyel 1999:521).

A bontakozó írásbeliség főbb jellemzőit a következő alapelvekkel tudjuk leírni:

1. Egy gyermek literációs fejlődése nagyon korán, akár a születéstől elkezdődik.

2. Az esetek jelentős részében az írás és olvasás spontán módon megjelenik a gyermek környezetének köszönhetően, az írott (nyomtatott) szöveggel való kapcsolat következtében.

3. A gyermek tudása az őt körülvevő világról a tevékenységekben való aktív részvétellel, és nem pusztán a felnőttek utánzása vagy gépies tanulás révén fejlődik. A kisgyerekeket nem az írásbeliségről való tanulás érdekli, hanem maga a tevékenység

4. Az írásbeliség funkciói szerves részét képezik a tanulási folyamatnak.

5. A felkészítést hangsúlyozó teóriával szemben a gyermek folyamatos előrehaladását emeli ki (Szinger, 2008).

A bontakozó írásbeliség elvét követő óvodákban megtalálható az írósarok, ahol a felnőtt személyes jelenlétével segíti az „írás” folyamatát (kérdéseket tesz fel, meghallgatja a gyermeket, amikor az „felolvassa” a szövegét), sőt, a gyerekek egymástól is tanulhatnak. A pedagógus feladata, hogy bátorítsa a gyermeket gondolatai, érzései, üzenetei „leírására” akár képekkel vagy firkákkal, akár tényleges alfabetikus szimbólumokkal.

Az írásbeliség kommunikációs funkciójának tudatosítására ugyancsak alkalmas eszköz az ún. nyelvtapasztalati módszer. A foglalkozás valamilyen közös élményen alapuló beszélgetéssel indul, majd az óvónő leírja, és fel is olvassa a korábban elhangzottakat. Az élménybeszámoló kikerül a falújságra, amit a gyerekek szabadon böngészhetnek, akár rajzos illusztrációt is készíthetnek hozzá. Ily módon tapasztalják, hogy mondandójukat le lehet írni, amit mások elolvasnak és megértenek. A módszer különösen olyan gyerekek körében hasznos, ahol a család kisebb értéket tulajdonít az írásbeliségnek, az írás és olvasás nem rendszeres tevékenység. Ha a módszert változatos eszközökkel alkalmazzuk, akkor a gyermekek írásbeliségről alkotott fogalma is fejlődik, vagyis tudatosan bennük például az, hogy különböző felszínre írhatunk (papíron kívül üvegre, aszfaltra, textilre, homokba), hogy különböző eszközökkel tehetjük ezt (ceruzával, tollal, zsírkrétával, filctollal stb.). Sőt a társadalmi és technikai változásoknak köszönhetően ma már a számítógép sem hagyható ki a felsorolásból (Adamikné, 2002).

1.6. Mozgásfejlődés és a motorikus képességek fejlesztése óvodáskorban

A mozgásfejlődés nélkülözhetetlen folyamat. Születéstől 7 éves korig alaposan fejlődik a mozgatórendszer, és az érzékelési funkciók. Fejlődéséhez fontos, hogy a gyermek minél több mozgás élményt kapjon. A gyerek 3-4 éves korától óvodába kerül, majd 6-7 éves korától iskolába. Ekkor kapcsolódhat be először a testnevelésbe, mely megszabja motorikus fejlődését. A mozgások sajátos csoportja közé tartoznak a nagymozgások és a finommozgások. A nagymozgások közé soroljuk az alapvető mozgásformákat, amelyek a test nagy izmainak funkcióin alapulnak. Ilyen a kúszás, mászás, járás, futás, ugrás.

A finommozgáson azokat a mozgásokat értjük, amelyeket a test kis izmai, izomcsoportjai hoznak létre. Jellemzőjük, hogy igénylik a szem és egy adott végtag együttműködését. Jellegzetes csoportjukat a kézzel végzett tevékenységek alkotják, mint például az írás, a rajzolás, a gyermekeknél a gyurmázás, a gyöngyfűzés és a legtöbb zeneszerszámon való játék. Ide sorolható a palackok kupakjának le és visszacsavarása, illetve a kulcs zárba helyezése és elfordítása (Gaál, 2010:11).

A kéz, kezelhetősége, rugalmassága, és az ujjak ügyessége kiemelkedő. Ezt a hüvelykujj mérete és sajátos helyzete adja. Óvodáskorban a mozgásfejlesztésnek a feladata a gyermek természetes mozgáskedvének megóvása és megszerettetése. A mozgáskészség megfelelő kialakulását elegendő gyakorlással érhetjük el. Óvodás korban a testi képességek útján, valamint mozgáson keresztül a szociális képességek fejlesztése is egyaránt fontosak. A gyermek fejlődésében a mozgásfejlődés a személyiség kialakulását befolyásolja. A mozgás sokszínű tevékenység, az egész óvodai életet átszövi, a testnevelési foglalkozásokon kívül jelen van a szabad játékokban, a környezeti és esztétikai nevelés során és a gondozási tevékenységekben is. A mozgásfejlődés nem egyszerűen a térben való elmozdulás lehetősége, hanem a kisgyermek pszichikai fejlődésének az alapfeltételeit is létrehozza (Némethné, 2018:12).

Farmosi István szerint (1999) a finomabb szem-kéz koordináció, amelyre a tárgykezelés is épül, csak már a meglévő „durvább” szem-test koordináció alapján jöhet létre. A mozgásformák tehát előfeltételei a finomabb motoros mintázatok kialakulásának és fejlődésének (Farmosi, 1999: 47).

A mozgásformák megfelelő módú elsajátítása útján és végrehajtásán keresztül érhetjük csak el az iskolaérettséget meghatározó mozgásfejlettséget. A motorikus képességek a mozgásos cselekvés végrehajtásának a feltételeiként magyarázható. E képességek a mozgásos cselekvések megtanulásának, végrehajtásának a feltételeit alkotják. A

személyiség kialakulásában is jelentős szerepe van a motorikának. Ez mással nem pótolható hatást gyakorol a gyermek biológiai érésére, pszichés tulajdonságainak alakulásaira, társadalomba való beilleszkedésére, és a különböző képességek és készségek differenciálására (Némethné, 2018:13).

II. A VIZUÁLIS NEVELÉS SZEREPE AZ ÓVODÁBAN

A finommotorika fejlesztése nagyon fontos a gyermekek mozgásfejlődése szempontjából, mivel ezekből az egyszerűbb mozgásokból épül fel minden későbbi összetett mozgásforma, például az írás is. Ahogyan a fentebb összegyűjtött szakirodalom igazolja, a finommotorikus mozgások, különösen az írás előkészítésében több tényező is szerepet játszik. Az egyik legfontosabb terület, amely hozzájárul a fejlesztéshez a fentebb említetteken kívül – a vizuális nevelés. A vizuális tevékenységek során alkalmazott elemek nélkülözhetetlenek az írás-előkészítésben. A pontok, pöttyök, egyenes-, körkörös-, és cikk-cakkos vonalak, amelyet az óvodás gyermek a díszítés során használ, előkészítik a betűírás készségét. A fejezet tartalmazza a vizuális nevelés és ábrázolás követelményeit az óvodában, az óvodások kézműves tevékenységeinek fajtáit, a díszítés szerepét, mint finommotorikát fejlesztő tevékenység.

2.1. Vizuális nevelés és az ábrázolás követelményei az óvodában

Az óvodai vizuális nevelés célja nem más, mint a vizuális nyelv elsajátítása, melyen keresztül a gyerekek az érzéseiket és a gondolataikat kifejezik, valamint a látás útján történő megismerő, befogadó és alkotótevékenység fejlesztése. A vizuális kifejezőeszközök és a műalkotások megismerése is segítik a gyermeket a képi világban való tájékozódás útján, és később a vizuális jelek értelmezésében is. A változatos megfigyelések alapján és a vizuális élmények által kialakul bennük a világ szépségeire való rácsodálkozás képessége, amely egyre kifinomultabbá és érzékenyebbé teszi a gyermekek percepcióját. A megszervezett vizuális tevékenységek és a szabad rajzolás is hozzásegítik a cselekvéses és a képi szemléletes (vizuális) megismeréshez, amely hatással van a gyermek egyéniségének kialakulására, valamint jelentős szerepet játszik verbális és vizuális kommunikációs képességének kibontakoztatásában is (Lenkey-Tóth, 2015: 79).

A vizuális nevelés egyik jellegzetessége az, hogy nem csak a képi kifejezést, de magát a látást, a befogadást is elsősorban a képalkotás gyakorlásával iskolázza annak érdekében, hogy a vizuális műveltség értékeit alapvetően a gyakorlati tevékenységeken keresztül építse ki a gyermekekben. Ez további megerősítést is kap azáltal, hogy a gyermekek szeretnek mindent kipróbálni, megcsinálni, tapasztalataikat a cselekvésből, magából a tevékenységből nyerik (Bodóczy, 2003:157).

Az óvodai vizuális nevelés egyik legfontosabb feladata tehát olyan tevékenységek biztosítása, amelyeknek során fejlődhet a gyermekek esztétikai érzéke és a szép iránti

nyitottsága. Ezek lehetnek szervezettek vagy spontán módon kialakultak – a játéktevékenységek alatt vagy után kialakuló tevékenységek. Az óvodáskorú gyermekek számára az a legérdekesebb, ha új vagy változatos eszközöket, anyagokat, technikákat próbálhatnak ki. Minél változatosabb az anyagokkal és a technikákkal való kísérletezés, annál jobban kialakul a jártasság megszerzése. Ez pedig a vizuális nyelv elsajátításának egyik legfontosabb lépcsője (Lenkey-Tóth, 2015:80).

Az óvodai vizuális ábrázolás feladatai közé tartozik, hogy az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését az ábrázoló tevékenység iránt. Ehhez kínáljon gazdag anyag és eszköztárat. Például a rajzoláshoz álljon rendelkezésre színes ceruza, filctoll, zsírkréta, egyszerű színes kréta, grafit ceruza. A festéshez álljon rendelkezésre megfelelő ecset temperafesték vagy gouache, nagycsoportban akvarell, színes tusok. Plasztikai munkához álljon rendelkezésre agyag, színes gyurma, só-liszt gyurma, linzer tészták, mézes kalács, papír a kasírozáshoz. Az applikációhoz megfelelő színes papír, karton újságpapír és ezek megmunkálásához megfelelő eszközök (Beerné – Szappanos, 2001).

Az ábrázolás követelményei kiscsoportban (3 – 4 év)

Az ábrázoló tevékenység már a kiscsoportban elkezdődik. A kiscsoportban minden lehetőséget meg kell adni a gyerekeknek, hogy szabadon firkálgassanak, rajzolhassanak, mintázhassanak, festhessenek. Meg kell őket ismertetni az ábrázolás anyagaival, technikáival, figyelniük kell ötleteikre. Már az első naptól a biztonságos eszközhasználatra kell figyelni, valamint a szokások kialakítására. Mindig vigyázni kell arra, hogy a használni kívánt eszközök megfeleljenek a gyerekek méreteinek, kiváló minőségűek legyenek, amelyeket mindig ugyanaz és jól elérhető helyen kell tárolni. A tevékenységek során oldott és vidám légkört kell teremteni, ahol együtt örülhetnek a gyerekek a tevékenység során és az elkészült alkotások szemlélése során.

A firkálás és a rajzolás egy mindennapos tevékenység kell, hogy legyen a gyerekek életében. A mintázás technikája a kiscsoportos formaalkotás legkönnyebb módszere. Például az agyag markolászása, gyúrása, ütögetése, hengeresítése, gömbölyítése, sodrása örömet okozhat. Ennek során tapasztalatokat szerezhetnek az anyagok tulajdonságairól, közben megismerkednek a különböző technikákkal, formákkal.

A festésnél a helyes ecsettartás, az ecset vízbe mártása és a keverő mozdulatok megtanulásáig oldott temperát használjunk. Beszélgetni kell a gyerekekkel a festékekkel készített színes alkotásokról. Megismerhetik a környezetünk színeit. A tevékenységeket egyénileg vagy kisebb csoportokban ajánlott megszervezni.

Az építgetés vagy térbeli rakosgatás, rendezgetés is részét képezi az ábrázolásnak, hiszen a gyerekek játékának is alapvető eszköze. A tevékenység során folyamatosan dicsérni kell a gyerekeket. A mozaik technikájának megalapozását papírtépéssel kell kezdeni. Emberábrázolásnál azt kell figyelembe venni, hogy a gyermek kép-e az embernek egy-két felismerhető részét megalkotni. A téma az óvoda életéhez kapcsolódó témák kell legyenek, vagy otthoni élmények, évszakokhoz kapcsolható témák, ünnepekhez tartozó témakörök a legalkalmasabbak (Zalkáné, 2010:52).

Év végére a gyerek változatosan tudja használni az ismert anyagokat és eszközöket. Legyen ismeretük ezek tulajdonságairól. Alapvető színeket tudniuk kell felismerni, megnevezni (pirosat, kéket, sárgát, év végére pedig a zöldet, a barnát, feketét, fehérét). Tudjanak ábrázolni tárgyakat, amelyek kevésbé tagoltak (ház, fa, virágok, körformában létrehozta ember és állat ábrázolás).

A foglalkozás megszervezésénél fontos a megfelelő és szükséges feltételek megteremtése. Az eszközöknek és anyagoknak állandó helye kell, hogy legyen, amit a gyerekek ismernek. Legyen lehetőségük elvenni ezeket az ábrázoláshoz. Az anyagok változatossága is nagyon fontos. Ismertetni kell a gyerekeket fonalakkal, textilekkel, a természet anyagaival.

Az ábrázolás lehet:

- elképzelés utáni ábrázolás: a megfigyelőképességen és a fantázián alapszik
- emlékezet utáni ábrázolás: élményekre és előzetes szemléltetésre épül
- természet utáni ábrázolás: amit épp ott lát a gyerek, azt rajzolja le
- díszítő jellegű ábrázolás: a színek és formák ritmizálásából adódik (Beerné – Szappanos, 2001).

Az ábrázolás követelményei középső csoportban (4 – 5 év)

Középső csoportban a témaválasztás a gyermek személyes élményei és elképzelései alapján, valamint a hozzájuk közel álló események alapján kell meghatározni. A téri tapasztalatok lehetőségeivel, az építéssel a gyermek térábrázoló próbálkozásai szintén fejleszthetőek. Az óvónőnek gondoskodnia kell az anyagok választhatóságáról. Rajzolhatnak akár az udvaron is – az aszfalton egészen nagy méretekben. Mindezt iskolai krétával, bottal, nagy papírokra ceruzákkal, krétákkal, filccel végezhetik. Az emberalakok, a környezet, a tárgyak rajzolása saját elképzelés alapján valósulhat meg. A plasztikai munkákban növelni kell az anyagok számát, hogy újabb tapasztalatokat szerezzenek a gyerekek.

Lehetőséget kell adni, természeti tárgyak gyűjtésére, majd ezek összehasonlítására. Törekedni kell a formák tagolására, emberalakok, állat-és játékfigurákat mintázása során. Használati eszközök elkészítésére is legyen lehetőség. Tapasztalatokat szerezhetnek a formák alakíthatóságáról. Festés során különböző méretű ecsettel, többféle anyagú papírral, sokféle színű, oldott temperával és zsírkrétákkal dolgozunk. Ezáltal gyakorolhatják az ecset kimosásának, a helyes vízhasználat technikáját. Új színeket keverhetnek és színárnyalatokat hozhatnak létre. Kézimunka, barkácsolás fogásait és a díszítést mindig valamilyen célnak lehet alkalmazni, bábok, játékok, díszletek készítésére. Egyszerű díszítőelemekkel kell megismertetni őket. Az elkészült munkákkal a csoportszoba díszíthető (Zalkáné, 2010:53).

Az ábrázolás követelményei nagycsoportban (5 – 6 év)

A nagycsoportban a témákat szintén a gyerekek élményei, vagy az ismert mesék-versek szereplőinek képi plasztikai megjelenítése által, a velük vagy saját környezetükben történt események alapján határozzuk meg.

A közösen szerzett élmények lehetőségei által a gyermekek figyelmét rá kell irányítani a jelenségek formai és színbeli tulajdonságaira. Az alkotáshoz mindig oldott, vidám légkört kell kialakítani, ahol megbeszélhetik élményeiket, egymás munkáját is értékelhetik. A kötött foglalkozás mindenki számára ugyanabban az időben kezdődik el, de a gyermekek egyéni szükséglete szerint kell, hogy befejeződjön. Rajzolhatnak nagy méretben együtt a földre vagy az aszfaltra krétával. A rajzaikat, a formákat bővíthetik díszítéssel is, tetszés szerinti színekkel. Új tapasztalatokat szerezhetnek a tárgyak formáiról, színeiről, az irányokról, arányokról, illetve különböző technikákkal, anyagokkal dolgozhatják fel kedvenc mese és vers élményeiket. A plasztikai munkáikban a legjellemzőbb formák ábrázolása által készíthetnek emberalakokat, állatokat, tárgyakat.

A festés során egyénileg és közösen készített alkotásokat is készíthetnek a gyerekek, kisebb-nagyobb méretekben és különböző színekkel. A festékek fehér temperával való összekeverését is tesztelhetik. A száraz festékre felvitt zsírkréta által képeket készíthetnek és színfoltokat festhetnek egymás mellé. Meg kell tanítani íveket rajzolni, különböző vastagságú egyenes és hullámos vonalakat húzni. A batikolás technikájával is megismerkedhetnek. A kézimunka és barkácsolás során különféle anyagokat alkalmazhatunk. A papírtépés, a nyírás, a hajtogatás, a ragasztás, a fonás és a szövés folyamatában tapasztalatokat szerezhetnek úgy, hogy az elemeket rakosgatják. Ebben a csoportban meg kell őket ismertetni a csipke készítésével (Zalkáné, 2010:54-55).

A foglalkozás anyagához tartozik még a díszítő jellegű ábrázolás. Az írás előkészítés egyik legfontosabb jellegű eljárása, mert az összes díszítő elem alkalmazása betűformák

írásához vezeti el e gyereket. Év végére a gyerekek magabiztosan, szabadon bátran használják az ábrázolás összes ismert eszközét (Beerné – Szappanos, 2001).

2.2. Az óvodások kézműves és munka jellegű tevékenysége

A néphagyományörző szemlélet tevékenységei gazdagítják a gyerek cselekvési lehetőségeit. A természet közelsége által, természetes anyagok használata során, a rendszeresen visszatérő munkálatok ráébresztik a gyereket arra, hogy az emberi élet velejárója egy-egy adott cselekvéssor. A gyerek utánzási vágyából fakad, hogy a környezetében látott felnőtt munkafolyamatokat játéka során utánozza le. A hiányzó eszköz nem akadály számára, a cselekvésben mindenáron ki akarja magát próbálni. A gyerek a gyerekméretű, valóság-hű eszközökkel is "mintha" cselekvést végez, játszik. Ez a fajta cselekvés, ha rendszeresen megjelenik, valamint az egyén és a környezet, közösség javát szolgálja, munkajellegű tevékenységgé válik. Mozgatója a gyerek aktivitási vágya és a felnőtt megerősítő, dicsérő értékelése (Báron, 1990:108-110).

Az óvodapedagógus a munka jellegű tevékenységek példát mutat a gyerekeknek, a munkatársainak és a szülőknek is. Figyelembe kell, vegye a gyermekek fejlettségi szintjét, a teherbírásukat, az önpróbálkozás mellett a munkafogásokat is megmutatja. A tevékenységek során az adott helyzetnek megfelelő beszélgetéssel ösztönözheti a gyermeket a felnőttel való közös munkára, az önállóságra. Figyelemmel kíséri, hogy a tevékenységek során a hogyan törekszik a gyermek az önállóságra. A gyermekkel megismerteti az emberek munkaeszközeit, konkrét, reális, a gyermek számára fejlesztő értékelést biztosít a munka végén (Báron, 1990, 108-110).

A harmadik életév végére kialakul a gyermekek esztétikai érzéke. Esztétikai érzelmek keletkeznek bennük, amikor észlelik a zenei ritmust, a színek játékát, az érzelmi képzeletbeli memória kialakulását. A gyermek képes elsajátítani az alapvető színeket és árnyalatait. Létrejöttek a környező világhoz való esztétikai hozzáállásának előfeltételei. Az óvónő néprajzi ismerteken túl jó, ha ismeri a természetes anyagokat és az azokkal kapcsolatos különböző munkatechnikákat. Középső csoportban meg kell tanulniuk megrajzolni egy mintát függőleges és vízszintes ecsetvonásokkal a felület szélén (Melléklet: 1. számú kép).

Tuskaparás: alapozzunk papírt zsír- vagy viaszkrétával. Ez után le kell festeni tussal, száradás után kaparjuk bele a díszítő motívumot. Az alapozáshoz több szint is lehet alkalmazni. Ehhez a díszítésmódhoz szabályos, lendületes vonalvezetés szükséges.

Rendszeresen készíthetünk ujj-, tenyér- és talpnyomatokat. Nyomatkészítés közben a gyerekek találkoznak különböző állagú festékekkel és habokkal. Megélik a nyomhagyás élményét.

Krumplinyomat: A kettévágott burgonya sima felületére mintákat vágunk, majd temperával befestjük és rányomkodjuk a papírra (Melléklet: 2. számú kép).

Levélnyomat: fantázia-variációk fa-, állat-, virágformákból, tehát amivel sordízt, felületdíszítést hozhatunk létre valamilyen tárgyon.

Dugónyomda: Őszi fa – az óriás papírra festett fa ágait színes levelek töltik meg, ha a gyerekek sűrűn egymás mellé teszik a színeket. Ha egymásra érnek a nyomok az sem gond, hisz akkor egy új szín alakul (Melléklet: 3. számú kép).

Szivacsnyomda. A technika sokkal finomabb, lassúbb és gyengédebb mozdulatokat kíván, mint az előző. Itt a szivacs puhasága miatt csúszik a festéken és gyakran a papíron is. (Melléklet: 4. számú kép).

Monotypia: sűrű temperával vagy üvegfestékekkel fessük be az üveglapot, fémlapot. Alkalmassal kaparjuk bele a díszítést, majd nyomjuk át szívpapírra. Több színt, formát is alkalmazhatunk.

Szövés, fonás: Szükség van egy fahengerre, melynek az egyik oldalán 1 cm magas fülek vannak. Lehet 2-4 fül is rajta. A henger bodzafából készülhet. Az óvodás gyerekekkel először az egyszerűbb, kétfülű hengert használjuk. A madzagszövésével sok minden készülhet, pl. övek, fejpántok, tarisznyafülek stb.

Pókfonás készítése: Itt középről kifelé haladva fonunk. Az egyik hurkapálcán kezdjük el. Először rácsvarjuk, s a fonalat átvezetjük a mellette lévő pálcára, ahol újra először rátekerjük a fonalat és haladunk tovább a többi pálcán ugyanúgy, amíg a fonást befejezzük. A fonás végén a fonalat a hurkapálcához kötjük. A gyerekek feladata a fonás. A hosszúsága, nagysága változó lehet a gyerekek igénye és türelme szerint. Lesz olyan, aki csak egy színnel dolgozik, de olyan is, aki többszínű fonalat használ. (Melléklet: 5. számú kép)

Virágszőnyeg készítése: A szövés technikáját legegyszerűbben, játékosan az udvaron elkészített szövőkereten keresztül mutathatjuk meg a gyerekeknek. Közös séták és kirándulások alkalmával sokféle virágot és növényt gyűjthetünk, amelyet az óvoda udvarán felállított "szövőszéken" meg is szöhetnek a gyermekek. A felvetéshez spárgát vagy erősebb fonalat használjunk. A gyerekek a virágszálakat, füveket le-föl mozgatással átésűsztatják a felvetett fonalak között, ujjaikkal lazán leverik, ütögetik. A virágszőnyeg száradás után is szép és dekoratív marad.

Hímzés: A hímzés az óvoda nagycsoportjában kerül be a kézműves tevékenységek körébe. Ilyenkor a népi díszítmények alapjait ismertetjük meg a kicsikkel: a keresztöltés (fél kereszt, kereszt) öltéstechnikáit, valamint a száröltés és láncöltés alapjait mutatjuk be. Nagyon fontos a balesetvédelmi szabályok betartása, hogy elkerüljük a sérüléseket. Vidékünkön kifejezetten ajánlott a beregi keresztzemes hímzés alapjainak elsajátítása, valamint a hagyományos színes használata (piros, kék, fekete), ezáltal is a hagyományaink megtartására neveljük az óvodásokat. A hímzéshez szükséges eszközök a következők: merkelőtű, varrótű, színes hímzőfonal, olló, vászon, kongré. Az óvodában előforduló öltésfajták a keresztöltés, a láncöltés és a lapos-öltés. Az óvónő feladata a hímzéshez szükséges egy állandó hely kijelölése és a nyugodt légkör megteremtése. A hímző gyerekek csak ülve dolgozhatnak. Az óvónő feltétlenül hívja fel a gyerekek figyelmét a balesetveszélyre. A 4-5 éves gyerek elsőként egy tompa hegyű merkelőtűvel és nagy lyukú zsákvászon segítségével gyakorolhatják a le-föl öltögetést. Ezt követheti a kongréanyag-varrás, a változatos öltések gyakorlása is. Az 5-6 éves gyerekek már gyakorolhatják a népi hímzés alapöltéseit is. Készíthetnek zsebkendőt, terítőt, de akár babaruhát is. Hímezhetnek a babasarokba akár kisebb párnákat is (Melléklet: 6. számú kép), (Faust – Bucherna, 1991:92-120).

2.3. Az óvodai díszítőmunka

A díszítést az óvodában a gyermek és környezete zavartalan viszonyának kialakítására alkalmazzuk. Ennél a tevékenységnél fontosabb az a hosszú távú cél, amely az írás előkészítés feladatában valósul meg. A díszítő munka jellegzetességeit az óvodai követelmények is meghatározzák. Az óvodás gyerek szívesebben színes tárgyakkal játszik, majd később maga is elkészíti. A játékok, tárgyak rakosgatása elrendezése során ismerkedik azzal, hogy hol helyezzen el egy rajzot vagy díszet a felületen. Fontos megismertetni a gyerekeket azzal, hogy környezetünkben nem minden tárgy díszített. Vannak egyszínű terítők, tányérok, szőnyegek. Ki kell alakítani a felület fogalmát az óvodások számára, s erre alkalmas a tárgyak egyszínűre festése. Egy területnek a befestése, a gyermek számára nagy öröm és egyet jelent díszítésével. Az egyszínű festés alkalmas lehet arra is, hogy közben gyakorolja az eszközhasználatot. Ha nem csak befestik, hanem díszítik is a különböző tárgyakat, további fogalmakat sajátítanak el: valaminek a széle, közepe, belseje, külseje stb. (Báron, 1990:108).

A legegyszerűbb ősi díszítőelemek rajzoltatásával fejleszthető legjobban az alapvető kézmozgás elsajátítása. Ennek alapvető technikai a viaszkarcolás, ecsetrajz és a

filctollrajzok. A vizuális memória gyakoroltatását segítik az azonos formák ritmikus ismétlődései. Apróbb termények, mint a bab, kukorica, stb. kiválóan alkalmasak ritmus kialakítására. Ezzel ellenben káros, ha előre kivágott vagy lerajzolt formát leszórunk ragasztós terménnyel, vagyis ha festékként alkalmazzuk, ezek nem fejlesztik a gyermek képességét. Népszerű technikává vált a krumplidúc-nyomás. Ez a technika lehetővé teszi a betűköz meghatározása sorakoztatás, formaváltoztatás megoldását, valamint a gondolkodást is fejleszti. A feladatok készítése során találkozunk a kompozíció, fogalmával (Beerné – Szappanos, 2001:110).

A díszítés sajátosságából adódóan, a fejlesztés érdekében meg kell ismertetni a különböző színes anyagok alkalmazását. A népművészet és a gyermekvilág közös vonásai a tiszta színek, naív formák, élénk színösszhangok és az ösztönös színválasztások. Ez a gyerekek díszítő kedvének kiélése közben fejlődik. Az óvodáskorú gyermekek kiválóan képesek a tárgyak díszítésére. A díszítés mindig tárgyhoz kötött az óvodás gyereknél is. Tehát ne csak rajzlapot kapjanak, amelyen díszítenek, hanem tárgyat. Szívesen díszítik a saját maguk által elkészített tárgyakat. Az óvodában a gyermek díszítő tevékenységének külön foglalkozásokat kell behelyezni. Az ábrázolástól, a kézimunkától el kell választani (Báron, 1990:109).

A díszítés sokrétűségéből, sajátosságaiból következően, a fejlesztés érdekében, sor kell kerítenünk a különböző színek, anyagok alkalmazására, legfontosabb törvényszerűségek megismertetésére is. A gyerekek díszítő tevékenysége az iskola-előkészítésben is nagy szerepe van. Az óvodás gyerekek nagy fokon tudnak tárgyakat díszíteni, a díszítés minden esetben tárgyhoz kötött. A gyerekek azokat a tárgyakat is szívesen díszítik, amit saját maguk készítettek (Beerné – Szappanos, 2001:38-39).

Technikájuk lehet festés, karcolás, papírragasztás, tépés. Apróbb termények (bab, kukorica stb.) kiválóan alkalmasak ritmus kialakítására, viszont káros, nem fejlesztik a gyermek képességét, ha előre kivágott vagy lerajzolt formát leszórunk ragasztós terménnyel, mintegy festékként alkalmazva azt. Az óvodában külön foglalkozást iktatunk be a gyerekek díszítő tevékenységének kibontakozására. Külön választjuk az ábrázolástól, és a kézimunkától (Beerné – Szappanos, 2001:39-40).

2.4. Az óvodában alkalmazható írás-előkészítő eljárások

A festéskor az ecsetet meredekebben kell tartani, mint a rajzolás közben. Ecsettel való festéskor ki kell alakítani a nagy felület betöltésének módját: balról jobbra haladjunk vagy esetleg felülről lefelé. A nagyobb felületeket sörteecsettel fessük. A pontokat, vonalakat és

az apró részleteket, pedig vékonyabb, puha ecsettel. A kisebb és nagyobb felület is befesthető, ha megfelelő ecsetet használunk. Kisebb felületnél, csak a hegye érjen a papírhoz, kevés festéknek kell lenni az ecseten. Ha több színt használunk, akkor az edénybe ki kell mosni az ecsetet, mielőtt új színt használnánk (Bakkay, 1989:173).

Az óvodában leginkább temperát használunk a festéshez. Ha előre kikevert festéket aduk a gyerekeknek, pépes sűrűségű legyen – de tubusos formájában is használható. Miután a festés technikáját megismerték, ezután a vízfesték használatára is megtaníthatjuk a gyermekeket (Kondacs, 1994:86).

A papírok alakításánál színes papírok felhasználása az ábrázolásban és a kézimunkában:

A foltszerű látásmód kialakításában nagy szerepe van a papír tépésének és vágásának. Ezek segítségével alakítanak formákat és innen tanulják meg az olló használatát. A papírvágás ügyességfejlesztő hatása lép előtérbe a díszítésnél. Az óvodában rajzok, festmények, különféle munkák esztétikai hatását, megszabhatja az, hogy az óvónő milyen színt, papírt ad a gyerekeknek: ha esztétikusan vannak összeválogatva a színek, sokkal szebb lesz a gyerekek munkája (Bakkay, 1989:174).

Az alkotó alakító tevékenység lehetőséget nyújtanak a természetes anyagok: termések, magvak, szár- és gyökérrészek, levelek, virágok, az óvodás korú gyerekek fantáziája és kézi képességeinek tudatába (Kondacs, 1994:87).

A mintázásnak is jelentős szerepe van. A térszerű ábrázolás eszközei, anyagai is változatosak lehetnek, de az óvodában a legelterjedtebb az agyag és a gyurma használata. Alkalmazása során a gyermekek többsége, a részletekből indul ki és azokat egészé rakja össze (Bakkay, 1989:174).

A mintázás alap technikái: lapítás, gömbölyítés, hengerítés, kúpos nyújtás, sodrás ezek az óvodában leggyakrabban használhatóak. Ezekhez társulnak azok a munkafogások, amelyek segítségével a végső forma kialakul: bemélyítés, kerekítés, összeillesztés, kicsípés, kihúzás, nyomatkészítés, a formához kapcsolódó részlet megjelölése karcolással és így tovább (Kondacs, 1994:86).

Az óvodában igen elterjedt technika természetmozaik készítése, gyerekek szeretnek vele foglalkozni. A legjobb homokba, agyagba, különféle kavicsokból, vagy termésekből, kagylókat, formákat alakítani. A csoportszobán agyag vagy lisztgyurma alapba pakolgtatják a gyerekek a terméseket: kukoricát, babot, gabonaféléket és ezekből alakítanak formákat (Bakkay, 1989:176).

Ezeket a technikákat csak a feladatokhoz köthetően mutathatjuk meg a gyerekeknek. Az agyagból készült formáknál csak a vaskos, erőteljes formálást használhatjuk, hiszen széttörnek a figurák. Az óvodában nem lehet vázat készíteni, mint a szobrászok. Az egyes elemek összeillesztésénél tartóelemként használhatunk hurkapálcát, fogpiszkálót, agyagpéppel is ragaszthatjuk (Bakkay, 1989:175).

A gyermekek barkácsoló tevékenységéhez használatos eszközei és anyagai a gyermekek méretének megfelelő kalapács, szög, harapófogó, fűrész és puhafa. Megfelelő felnőtt felügyelete és irányítása mellett, nagyobb óvodásoknál már baleset nélkül használható. Általában használati tárgyakat, játékokat, kiegészítő elemeket készítenek belőle. Ezáltal átéli az alkotás, örömet. Térbeli tárgyak készítésével párhuzamosan szerkeszthetnek a gyermekek síkon is: falevelek, préselt virágok, lapos termések és még számtalan elem felhasználásával is szép alkotás jöhet létre (Kondacs, 1994:87).

Amikor a betűelemek tanítására kerül sor, akkor az mindig nehézségi sorrend alapján történik. A munkafüzetekben általában nyilak jelzik a megrajzolás irányát. Szakszerű elnevezéseik vannak, a gyakorlatban sokféle metaforikus név is kapcsolódik hozzájuk (pl. fecskefarok). Ezek az elnevezések a következők:

- álló egyenes
- fekvő egyenes
- ferde egyenes
- ferde egyenesek kombinációja, sátorvonal (háztető- vagy csákováonal)
- kör (karika)
- nyitott kör (cicavonal, egérfarok)
- alsó ívelés (csészevonal)
- felső ívelés (kapuvonal, fordított u-vonal)
- nagyhorog
- kishorog
- nyújtott szárú horog
- fordított helyzetű nyújtott szárú horog (kampó)
- alsó hurokvonal
- felső hurokvonal (fecskevonal)
- kis hurokvonal (a tulajdonképpeni e betű formája)
- hullámvonal (zászlóvonal)
- kígyóvonal (Adamikné, 2002:175-176).

Az írástanítás előkészítésénél tehát a pedagógusnak a következőket kell figyelembe vennie:

- jelfunkció ismerete (a beszélt hang jele a betű)
- vizuális kommunikáció szokásai (irányok kialakítása, íróeszközök ismertetése)
- relációs szókincs kialakítása (alatt, fölött, előtt, mögött, jobbra, balra, fenn, lenn, stb.)
- térérzékelést elősegítő gyakorlatok
- finommozgásokat elősegítő gyakorlatok (pl. gyöngyfűzés, betűelemekből történő betűépítés, stb.) (Adamikné, 2002:174-175).

III. KUTATÁS: AZ ÍRÁS-ELŐKÉSZÍTÉS ÓVODAI GYAKORLATÁNAK VIZSGÁLATA

Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a készségek és képességek fejlesztésére óvodás korban, mindezt pedig indirekt módszerek segítségével próbálják megvalósítani. Az írás-előkészítést például a kézműves tevékenységek során fejleszthetjük. Mivel az előző évben is a kézműves tevékenységek szerepével és vizsgálatával foglalkoztam az évfolyamdolgozat megírásánál, szerettem volna megvizsgálni, hogy hatnak ezek a tevékenységek az írás-előkészítésre.

A kutatásom célja tehát az, hogy bemutassam a kézműves tevékenységek hatását az írás-előkészítésre, valamint az, hogy felmérjem két óvodai csoport kezűgyességét, mozgáskoordinációjának szintjét és eszközhasználatuk változatosságát.

A kutatás helyszíneinek és körülményeinek bemutatása:

Kutatásomat két helyszínen végeztem: a Karácsfalvai Szent Mihály Görögkatolikus Óvodában és a Tiszakeresztúri Ludas Matyi Óvodában.

A Karácsfalvai Szent Mihály Görögkatolikus Óvodában egy vegyes csoport található, ahol 4-6 éves gyerekek vannak. Az óvoda 2018 októberében nyitotta meg kapuit, az épület tehát új és jól felszerelt. Jelenleg 14 kis óvodása van, ebből 6 fiú, és 8 lány. Vannak helyi, és beutazó gyerekek is.

Az óvodának nagy udvara van, ahol a gyerekeknek bőven akad hely játszani, az udvaron található egy kis játszósziget, ahol négy hinta, egy libikóka, valamint egy csúszda található. A gyerekek számára van egy nagy fedett homokozó, és egy nagy pavilon is, ahol két nagy asztal, és négy lóca található. Itt, ha az idő engedi akár foglalkozást is lehet vezetni, valamint el lehet bújni a naptól vagy esőtől. Az udvaron több nagy diófa is van, így van árnyékos hely is.

Az óvodának nagy épülete van, ahol van egy öltöző, tele kis szekrényekkel és lócákkal, hogy kényelmesen tudjanak öltözni a gyerekek, továbbá van két külön illemhelyiség: egy a lányoknak, és egy a fiúknak, ahol két-két vécé és egy-egy mosdó van. Az ebédlőben öt kisasztal van, itt esznek a gyerekek, valamint a foglalkozások is itt kerülnek levezetésre, ehhez van két tábla is, egy mágneses és egy hagyományos. Itt van kialakítva a zöld sarok is, ahol egy akvárium is van kis aranyhalakkal, akiket a gyerekek nagy szeretettel gondoznak. A csoportszoba tágas, így bőven jut hely a játszásnak, itt ki van alakítva egy kis zenesarok, ahol van egy nagy zongora, és különböző kis csörgő hangszerek a gyerekeknek, sok-sok játék, és egy mászófal is van. A csoportszobában van egy nagy plazma TV is, amin időnként mesét szoktak nézni a gyerekek. A hálószobában nyolc kis emeletes ágy található, ami

megfelel a gyerekek méretének, itt elég sötét van, így jó nagyokat tudnak pihenni a gyerekek. Az épület kétszintes, de jelenleg csak az alsó szint van használatban.

Jelenleg az óvoda kollektíváját hét személy alkotja: az óvodavezető, két óvónő, egy dada, egy szakácsnő, egy udvarmester, valamint az óvoda lelkipásztora. Mivel ez egy egyházi óvoda, így a kis ovisok mindennapjai is egy kicsit másképp telnek, mint egy állami óvodában. Minden nap reggeli után sor kerül a lelki percekre, vannak hittanórák, valamint egyházi ünnepekkor a gyerekekkel együtt átmegyünk a templomba, ami közvetlen az óvoda mellett található.

A Tiszakeresztúri Ludas Matyi Óvodában szintén egy vegyes óvodai csoport található, ahol 4-6 éves gyerekek vannak. Az óvoda 1985-ben nyitotta meg kapuit, a Tiszakeresztúri általános iskola épületében. Az óvoda az épület második szintjén található, míg korábban 30-35 gyerek is látogatta az óvodát, jelenleg csak 16 kis óvodása van, ebből 9 fiú, és 7 lány. Az óvodába leginkább helyi gyerekek járnak, csak néhány beutazó van.

Az épület körül nagy udvar van, ami lehetőséget biztosít a szabadban történő játékoknak, ami nagyon fontos a gyerekek számára. Az udvar szép rendezett, vannak árnyékos részei is, ami az ott lévő fáknak köszönhető. A gyerekek számára vannak hinták, csúzdák is az udvaron, illetve egy homokozó, ahol a jó időben nagyon szívesen játszanak.

Az épület óvodai része nagy, ahol van egy öltöző, tele kis szekrényekkel és lócákkal, hogy kényelmesen tudjanak öltözni a gyerekek, továbbá van két külön illemhelyiség egy a lányoknak, és egy a fiúknak, ahol két-két wc, és egy-egy mosdó van. Van egy nagy csoportszoba, aminek nagyon kellemes színe van, és ez egyben az ebédlő is, hat kis asztallal, és kis székekkel, itt nagyon sok különböző fejlesztő játék is található, ami színes kis polcokon van elhelyezve, és amivel nagyon szívesen játszanak a gyerekek. Továbbá a foglalkozások is itt kerülnek levezetésre, ehhez vannak különböző szemléltetők, valamint rajztábla és mágneses tábla is van. A csoportszobában két nagy ablak van, amin sok fény jön be, így világos a szoba. Mivel ez egy elég nagy szoba, így sok szabad területe is van, ahol nyugodtan tudnak a gyerekek játszani. A csoportszobában van egy nagy plazma TV-is, amin időnként mesét szoktak nézni a gyerekek. A hálószobában tíz kis emeletes ágy található, ami megfelel a gyerekek méretének, itt elég sötét van, így jó nagyokat tudnak pihenni a gyerekek.

Jelenleg az óvoda kollektíváját öt személy teszi ki, az óvodavezető, egy óvónő, egy dada, egy szakácsnő, valamint egy udvarmester. Nagyon kellemes kollektíva, akik mellett a gyerekek jól érzik magukat.

A kutatás anyaga és módszerei:

A kutatás módszereként a felmérést, a kísérletezést és a résztvevő megfigyelést választottam. A felmérés során egy írásmintát kellett kitöltenie a gyerekeknek (Melléklet: 14-15. számú kép), amely megfelelt az életkori sajátosságoknak és képességeknek. A felmérés 2021 októberében készült, s ezt követően kísérleti beavatkozás útján – foglalkozástervek levezetése által – próbáltam fejleszteni a gyerekeket. A foglalkozásterveket úgy állítottam össze, hogy általuk fejleszteni tudjam a gyerekek finommotorikáját, formaismeretét, eszközhasználatuk változatosságát. Összesen 7 foglalkozástervet állítottam össze (Mellékletek: 1-7. számú foglalkozásterv), októbertől kezdődően áprilisisig, minden hónapra egyet-egyét. A felmérést második alkalommal is el szerettem volna végezni, ugyanis így kaptam volna választ arra, hogy a levezetett kézműves tevékenységek javítottak-e a gyerekek kézügyességén. A második felmérés dátuma 2022 áprilisa lett volna, de a háborús helyzet miatt erre nem került sor. Az előkészített 7 foglalkozástervből 4-4 foglalkozást sikerült levezetni mindkét óvodában.

A kutatás hipotézisei:

1. A kézműves tevékenységek nagymértékben elősegítik a gyerekek kézügyességének fejlesztését, ezáltal íráskészségük is fejlődik.
2. A második felmérés eredményei jobb lesznek, mint az első felmérés eredményei.
3. A Karácsfalvai Szent Mihály óvoda csoportjában lévő gyerekek eredményei jobbak lesznek, ugyanis velük korábban is végeztünk hasonló kézműves foglalkozásokat.

A kutatás eredményeinek bemutatása:

Kutatásom első lépése a felmérés elvégzése volt, amely egy írásminta (Mellékletek: 14-15. számú kép) kitöltése által valósult meg. A mintán különböző formákat, alakzatokat kellett lemásolniuk, így megfigyelhettem, ki hogyan tartja a ceruzát, mennyire biztosan húzza meg a vonalakat, mennyire figyelmesek, be tudják-e tartani azt, hogy csak minden második kockába kell írni. Erre október közepén került sor: a karácsfalvai csoporttal október 13-án 14 gyerekekkel végeztük el, a tiszakeresztúri csoporttal pedig október 14-én végeztük 16 gyerekekkel.

A feladatlap kitöltése során bebizonyosodott, hogy a legtöbb gyerek számára a legnehezebb az volt, hogy betartsák – csak minden második kockába írunk. Ezt sokszor elismételtem, hogy mindig ki kell hagyni egy kockát, és csak a következőbe kezdjük meg az adott mintát vagy alakzatot, de ez így is nehéznek bizonyult, ugyanis szinte minden gyereknél előfordult, hogy nem hagyott ki az alakzatok között helyet. Mivel a feladatlapot mindkét csoportban vegyes korosztályú gyerekek töltötték ki (4-6 év), így a kisebbeknek

többször volt szükségük segítségre, néha elakadtak, ilyenkor megfogtam az adott gyerek kezét, és segítettem neki folytatni a feladatot úgy, hogy közben magyaráztam, mit és hogyan kell csinálni. Voltak olyan gyerekek is, akik nem szerették volna végig írni a feladatlapot, ez inkább a kisebbeknél fordult elő, ők természetesen nem írták végig, mivel aki nem szeretne volna befejezni, arra nem erőltettem rá. A nagyobbaknak több türelme volt a feladat elvégzéséhez, ami érthető is, ők nem csak a feladatot végezték el, de még a mellette lévő rajzot is ki szerették volna festeni. A feladat elvégzése előtt megígértem a gyerekeknek, hogy ha elvégezték a feladatlapon lévő feladatokat, akkor kapnak matricát, amit nagyon lelkesen szoktak gyűjtögetni, így ez plusz motivációt adott a feladat elvégzéséhez.

A felmérést követően elkészítettem a foglalkozásterveket, melyek levezetése során szintén megfigyeltem a gyerekek munkáját.

Az első kézműves foglalkozás levezetésére október 20-án és 21-én került sor, először a karácsfalvai, utána pedig a tiszakeresztúri óvodában. Ezen a foglalkozáson összesen 25 gyerek vett részt. A foglalkozást egy találós kérdéssel kezdtük, amiből a gyerekek rájöhettek, hogy mit fognak csinálni az adott foglalkozáson. Miután meglett a megfejtés, elénekeltünk egy dalt, amit már mindkét csoport ismert korábról, így nem kellett megtanulnunk, csak megismételtük. A dal is gesztenyéről szólt, mint ahogyan a foglalkozás is, mivel egy mosolygós gesztenyét készítettünk (Mellékletek: 16. számú kép).

A gyerekek feladata az volt, hogy kivágják a gesztenye minden szükséges részét színes papírból. A sablonok előre el voltak készítve, a gyerekeknek csak vágniuk, ragasztaniuk, és rajzolniuk kellett. Először egy nagy kör formát kellett kivágni, ami maga a gesztenye lett később, ebben több gyereknek is kellett segíteni, mivel még a kisebbeknek nem teljesen megy jól az ollóval való vágás, viszont a nagyok már jól tudnak vágni. Miután ez meglett, a gesztenye sapkája következett, ami egy félkör volt, ezt is ki kellett vágniuk, majd a sapkát a gesztenye fejre ragasztották, ezután kis tüskéket vágtak fel, amit a sapkára ragasztottak, és végül már csak a mosolygós arc megrajzolása maradt, ebben a kisebbeknek kellett segíteni. Mikor kész lett, mindenkiét kitettük a falra, hogy majd a szülőknek is meg tudják mutatni.

A foglalkozás közben a gyerekeknek nagyon jó volt a kedve, lehetett látni, hogy szívesen végzik el a feladatot, és vidáman. A munka közben volt olyan gyerek mindkét csoportban, akinek többször kellett segíteni, az egyik csoportban egy 5 éves kisfiú, aki elég bátortalan és visszahúzódó gyerek, a munka minden részében segítségre volt szüksége. A másik csoportban pedig egy 4 éves kislány, neki inkább csak a vágásban volt szüksége nagyobb segítségre, ragasztani és rajzolni tudott önállóan.

A következő kézműves feladatra november 10. és 11-én kerül sor, ez egy Márton napi foglalkozás volt, amit minden évben meg szoktunk tartani a gyerekekkel. Itt egy ludat készítettünk el (Melléklet: 17. számú kép), amihez vattára, papírra, ragacsra és színes ceruzára volt szükségünk. Ezt a foglalkozást egy kis ludas párválasztós körjátékkal kezdtük, hogy oldjuk a hangulatot és majd jó kedvvel kezdjük neki a munkának. A „Hatan vannak a mi ludaink” című játékot játszottuk, ezt már korábban is játszották a gyerekek, így ismerős volt nekik. A játék után egy történetet hallgattak meg, a Márton nap eredetéről, amit nagyon figyelmesen hallgattak, mert közben képeket is mutattam róla, így fenn tudtam tartani a figyelmüket. Ezt követően mindenki elfoglalta a helyét az asztalnál, ahol már minden szükséges eszköz elő volt készítve. Minden gyerek kapott egy nagy nyomtatott ludat, aminek a szárnyát, csőrét, és lábait ki kellett színezni, a testét pedig teljesen bekenni ragaccsal, majd kicsi vatta darabokat tépkedni, és tele ragasztani vele a ludat.

Ez a feladat elég könnyűnek bizonyult a gyerekek számára, de annál érdekesebbnek. Nagyon szerették a vattatépkedős részt, viszont volt olyan gyerek is, akinek ez nem ment, amíg nem mutattam meg neki külön, hogy hogyan kell ezt csinálni. Mivel nagyon szorította a markában a vattát, így nem tudta eltépni, volt olyan gyerek is, aki túl nagy darabokban tépte. Ebben az esetben szóltam a gyerekeknek, hogy próbálja kisebb darabokra szedni, mivel úgy sokkal könnyebben tud vele dolgozni. Ez a foglalkozás nagyjából 20-25 percet vett igénybe, és összesen 23 gyerek végezte el. A foglalkozás végén ezt is ki tettük a falra, mint ahogyan minden munkájukat, hogy hazafelé menet meg tudják mutatni a szülőknek, és ők is meg tudják dicsérni a gyerekeket. Mivel a párválasztós játék a foglalkozás elején nagyon megtetszett a gyerekeknek, ezért szerették volna, ha a foglalkozás végén újra eljátszhatják néhányszor, így ennek a foglalkozásnak egy játékkal lett vége.

A harmadik foglalkozás decemberben volt, így egyértelmű volt számomra hogy egy olyan foglalkozással készülök, aminek a gyerekek nagyon fognak örülni és ez nem más, mint minden gyerek kedvence – a Mikulás. Ezt a foglalkozást december elején vezettem le, 3-án és 4-én.

Itt egy mikulásfejet készítettünk el (Melléklet: 18. számú kép), amelyet majd, amikor elérkezett hozzánk a Mikulás, neki ajándékoztunk, hogy idén ne csak kapjunk, de adjunk is valamit. A foglalkozást egy találós kérdéssel kezdtük, majd pedig a gyerekek kedvenc énekével folytattunk, a „Télapó itt van” című dallal. Ezt követően mindenki elfoglalta helyét az asztalnál, már minden szükséges eszköz elő volt készítve a gyerekeknek: ragacs, olló, színes papír, ceruza, vatta, valamint vattakorong. Először kivágtuk a mikulás fejét, majd a sapkáját piros színű papírból, ezt követően pedig elkezdtünk kis vattadarabokat tépdesni,

amit utána kis pamacsokká formáltunk a tenyerünkkel. A sapkát rá kellett ragasztani a mikulás fejére, utána pedig a vattadarabokból kiragasztani a szakállát és a kis bojtot a sapkára. Amikor ezzel már megvoltunk, annyi volt a dolgunk, hogy szemeket rajzoljunk a mikulásuknak.

Ezt a feladatot is nagyon örömmel végezték a gyerekek, mint ahogy általában minden kézműves feladatot szívesen végeznek el. Nehézségek természetesen itt is voltak, de mindent sikerült megoldani. Volt, aki félénknek bizonyult eleinte és nem merte egyedül megrajzolni a mikulás szemeit, mert félt, hogy nem jól fog sikerülni, ilyenkor segítettem, de mindig igyekeztem rávenni mindegyik gyereket arra, hogy egyedül végezze el a feladatot, mert az úgy lesz jó és szép, ha ők maguk csinálják. A vágásnál voltak nehézségek, mivel az még nem megy mindenkinek jól, de egy kis segítséggel ez is megoldódott. A foglalkozás végére mindenkinek elfáradt a keze a sok munkától, így megtornáztattuk kicsit, egy tornáztató mondóka segítségével.

A következő foglalkozásra januárban került sor: 18-án és 19-én. Ezen a foglalkozáson 20 gyerek vett részt összesen, mivel sok volt a beteg. Ez egy medvés foglalkozás volt (Melléklet: 19. számú kép), amit azzal kezdtünk, hogy megtanultunk egy rövid mondókát a medvéről, ami nagyon tetszett a gyerekeknek. A mondóka után elmeséltem nekik egy mesét arról, hogy miért is alszik a medve téli álmat, mert erre senki sem tudta a választ, így nagyon figyelmesen hallgatták végig. Utána pedig nekikezdünk a feladat elvégzésének.

Egy barnamedvét kellett elkészíteniük a gyerekeknek, amihez barna és narancssárga színes lapra, fehér papírra, ragacsra, ceruzára és ollóra volt szükségük. A sablonok már előre el voltak készítve minden gyerek számára, így az ők feladatuk az volt, hogy kivágják minden szükséges részét a medvének. Először a fejét, majd a hasát kellett kivágni barna papírból, utána a lábait narancssárgából. Ezután mindent rá kellett ragasztani a fehér lapra, mutattam, hogy mit miután ragasztunk fel, hogy mindenkinek egy szép medve sikerüljön végül. A gyerekek nagyon örültek, amikor elkészültek, és büszkék voltak magukra, hogy ilyen szép medvéik sikerültek. A foglalkozás közben végig segítettem, ha valakinek szüksége volt rá. Volt egy kisfiú, akinek először nem sikerült jól összeragasztani a medve testrészeit, így ő elszomorodott, de utána kijavítottuk és máris jobb kedve lett. Volt egy 4 éves kislány, akinek nem sikerült magában megrajzolni a medve száját, ezért segítséget kért, de végül mindenkinek sikerült elvégezni a feladatot és ezek is mehettek a falra, hogy majd a szülők is gyönyörködhesseken benne. A foglalkozás végén megismételtük a mondókát, amit az elején tanultunk és ezután mindenki elmehetett játszani.

Mint utólag kiderült, sajnós ez lett az utolsó kézműves foglalkozás, amit le tudtam vezetni a gyerekeknek. Pedig a legérdekesebb része még csak ezután következett volna, mivel februárban farsangi álarcot készítése volt a terv. Márciusban nőnap ajándékot, áprilisban pedig hímeseket készíthettünk volna, különböző érdekes technikákkal, amiket a gyerekek valószínűleg még sosem próbáltak. A kialakult háborús helyzet ezekre a foglalkozásra már nem kerülhetett sor, így a második felmérést sem tudtam elvégezni, ami megmutatta volna a foglalkozások eredményét, tehát azt, hogy javult-e a kézügyességük.

A levezetett foglalkozások során azt tapasztaltam, hogy az írás-előkészítésre hatással vannak a kézműves tevékenységek. Ezáltal elmondhatjuk, hogy az első hipotézis igaznak bizonyult: A kézműves tevékenységek nagymértékben elősegítik a gyerekek kézügyességének fejlesztését, ezáltal íráskészségük is fejlődik.

A kutatás második hipotézise, miszerint a második felmérés eredményei jobb lesznek, mint az első felmérés eredményei, nem bizonyosodott be, mivel a háborús helyzet miatt a második felmérésre, az írásminta kitöltésére nem volt lehetőség.

A harmadik hipotézis az első felmérés alapján igaznak bizonyult: a karácsfalvai csoport eredményei jobbak lettek, mint a tiszakeresztúri csoporté. Ez azzal magyarázható, hogy az elmúlt évben hasonló felmérést végeztem a karácsfalvai csoportban, ezáltal olyan kézműves tevékenységeket vezettem le, amelyek nem szerepelnek a tervben. Ezekben a foglalkozásterveken kívül különös hangsúlyt fektetek a csoport óvónőjeként a kézügyesség mindennapos fejlesztésére.

Következtetések:

A szakirodalmat tanulmányozva, a kutatást elvégezve és a dolgozatot megírva arra a következtetésre jutottam, hogy az írás egy összetett folyamat, melynek kialakulásához számos készség és képesség meglétére és összehangolt működésére van szükség. Ezen készségek fejlesztésére pedig az egyik legalkalmasabb eljárás a kézműves tevékenységek alkalmazása. Miközben a gyerekek alkotnak, kézügyességük fejlődik – mindez pedig előkészíti az írás folyamatát. A gyerekek szeretnek új technikákat kipróbálni: minél több új technikát ismernek meg, annál változatosabb lesz az eszközhasználatuk. Emellett formaismeretük is kiválóan fejleszthető. Tehát elmondható, hogy a kézműves tevékenységek sokoldalúan hozzájárulnak az iskola előtt álló gyerekek írás-előkészítéséhez.

ÖSSZEFOGLALÁS

Szakedolgozatom témája Az írás-előkészítés óvodai gyakorlatának vizsgálata a Karácsfalvai Szt. Mihály és a Tiszakeresztúri Ludas Matyi óvodákban. Munkám során az volt a cél, hogy bemutassam a kézműves tevékenységek hatását az írás-előkészítésre, valamint az, hogy felmérjem két óvodai csoport kézügyességét, mozgás-koordinációjának szintjét és eszközhasználatuk változatosságát. Elsőként egy írásmintát töltött ki mindkét csoport, amelynél megfigyeltem, hogyan tartják a ceruzát, ismerik-e a formákat, mennyire folytonos és stabil a vonalvezetésük. Ezt követően javítani próbáltam a már meglévő készségeiket és képességeiket, kézműves foglalkozástervek levezetésével.

A munka három fejezetből áll. Az első fejezet az írás-előkészítés folyamatát tartalmazza. A szakirodalmat tanulmányozva összefoglaltam a fejezetben, hogy milyen feltételek szükségesek ahhoz, hogy egy gyerek képes legyen elsajátítani az írást, továbbá milyen készségek és részképességek szükségesek ahhoz, hogy megalapozzuk az írást. Az óvodapedagógiában alkalmazott két írás-előkészítéssel kapcsolatos elmélet is bemutatásra kerül – a kiválás és a bontakozó írásbeliség elmélete, melyeknek célja felkészíteni a gyereket az írásra két különböző megközelítés által.

A második fejezet a vizuális nevelés szerepét mutatja be az óvodában. Ebben a részben az alábbiakról gyűjtöttem irodalmat: óvodai vizuális nevelés követelményrendszere, az óvodában alkalmazható kézműves tevékenységek, a díszítőmunka szerepe a kézügyesség fejlesztésében, az óvodában alkalmazható írás-előkészítő eljárások.

A harmadik fejezet az általam végzett kutatás anyagát, módszereit, hipotéziseit, a kutatás helyszínét és eredményeit tartalmazza, melynek témája: Az írás-előkészítés óvodai gyakorlatának vizsgálata. A dolgozat végén egy melléklet található, amelyben a kutatás során levezett foglalkozástervek szerepelnek, valamint a foglalkozások során készült fotók is itt találhatóak.

A szakirodalmat tanulmányozva és az kutatást elvégezve arra a következtetésre jutottam, hogy az írás-előkészítésben nagy szerepe van a kézműves tevékenységeknek. A kézműves tevékenységek során fejleszthetjük a finommotorikát, formaismeretet, a kéz izmait – ezek pedig elősegítik a betűírást. Fontos, hogy az iskolába lépő gyerekeknél kialakuljanak azok a készségek és képességek, amelyek elősegítik írástanulást. Tehát már óvodáskorban fejleszteni kell ezeket a készségeket és képességeket, amelyekre kiváló megoldás lehet a kézműves tevékenységek.

РЕЗЮМЕ

Мета моєї роботи була продемонструвати вплив трудової діяльності на підготовку до письма, а також оцінити спритність двох груп дитячого садка, рівень координації рухів, різноманітність використання ними засобів. Спочатку обидві групи заповнювали шаблон письма, за яким я спостеріла, як вони тримають олівець, наскільки знають форми, наскільки безперервними та стійкими є їхні лінії. Після цього я намагався вдосконалити їхні наявні навички та вміння, розробляючи плани заняття.

Робота складається з трьох частин. Перший розділ містить процес підготовки до письма. Вивчаючи літературу, я узагальнила у цьому розділі, які умови необхідні для того, щоб дитина могла навчитися писати, і які навички та вміння потрібні, для цього. Також представлено дві теорії підготовки до письма, які використовуються в педагогіці дитячого садка, які мають на меті підготувати дитину до письма за допомогою двох різних підходів.

Другий розділ знайомить з роллю візуального виховання в дитячому садку. У цьому розділі я зібрала літературу про вимоги до візуальної освіти дитячого садка, про трудову діяльність, яку можна застосувати в дитячому садку, про роль декоративної роботи в розвитку рукоділля та про процедури підготовки до письма, які можна застосувати в дитячому садку.

Третій розділ містить матеріал, методи, гіпотези мого дослідження, місце та результати дослідження, тема якого: Аналіз практики письмової підготовки в дитячому садку. В кінці роботи є додаток із заняттями, проведеними під час дослідження, а також фотографіями.

Вивчаючи літературу та проводячи дослідження, я дійшла висновку, що трудова діяльність відіграє велику роль у підготовці письма. Під час трудової діяльності ми можемо розвивати дрібну моторику, знання форми та м'язи рук. Важливо, щоб діти, дошкільного віку, розвивали навички та вміння, які полегшать їхнє писання. Тож ці навички та вміння потрібно розвивати з дошкільного віку, для чого трудова діяльність може стати відмінним рішенням.

HIVATKOZOTT IRODALOM

- Ирина Севастьянова (2021) – Прописи. Готуємо руку до письма. Видавництво «Пегаз»
- Adamikné Jászó A. (2002): *Anyanyelvi nevelés az ábécétől az érettségig*. Trezor Kiadó, Budapest
- Bakkay T. – Bessenyei A. (1977): *Rajz és kézimunka*. Budapest
- Báron L. – Juhász A. (1990): *Rajz és kézimunka*. Budapest
- Beerné Sántha M, Szappanos I.: (2001): *Vizuális nevelés módszertani példatár*. Kecskeméti Tanítóképző Főiskola, Kecskemét
- Bodóczy I. (2003): *Vizuális nevelés*. Magyar Iparművészeti Egyetem, Budapest
- Farmosi I. (1999): *Mozgásfejlődés*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs
- Faust D. – Bucherna N. (1997): *Néphagyományörző óvodai program*. Gödöllő.
- Gaál S. (2010): *Mozgásfejlődés és fejlesztés az óvodában*. Szarvas
- Gósy M. (1997): *Beszéd és óvoda*. Nikol Gmk Kiadó, Budapest
- Gósy M. (2005): *Pszicholingvisztika*. Osiris, Budapest
- Kiss T. (1969): *Az író-rajzoló mozgás fejlettségének vizsgálata iskoláskorba lépő gyermeknél*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Kondacs M. (1994): *Vizuális nevelés az óvodában*. Szarvas.
- Lechner I. (2011): *Az írástanulási folyamatról pszicholingvisztikai megközelítésből*. In: dr. Orosz Ildikó és dr. Lipcsei Imre (szerk.): *Közös horizont*. PoliPrint, Ungvár
- Lengyel Zs. (1999): *Az írás. Kezdet – folyamat – végpont*. Corvina, Budapest
- Lenkey-Tóth P. (2015): *Az óvodai vizuális nevelés módszertana*. Debreceni Egyetem
- Ligeti R. (1982): *Az írástanulás pszichológiája*. Tankönyvkiadó, Budapest
- Nagy J. (1980): *5-6 éves gyermekeink iskolakészültsége*. Budapest, Akadémia Kiadó
- Némethné Tóth O. (2018): *A motorikus – mozgásos képességek fejlesztési lehetőségei óvodás és kisiskolás korban*. Szombathely.

Online elérhetőség:

<http://nephagyomanyorzok.hu/wpcontent/uploads/2016/04/N%C3%A9phagyom%C3>

%A1ny%C3%B6rz%C5%9120%C3%93v.20prog.2030000994.pdf (Letöltés ideje: 2022.01.20.)

Schmidt I. (2019): *A magyar írás és olvasás tanítása – az alfabetizálás folyamata*. Károli Gáspár Református Egyetem, L'Harmattan Kiadó, Budapest

Szinger V. (2005): *Kiválás és bontakozó írásbeliség – Hagyomány és újszerűség az óvodai írás- és olvasáselőkészítésben*. In: B. Nagy Ágnes – Szépe György (szerk.) *Anyanyelvi Nevelési Tanulmányok I.* Iskolakultúra, Pécs

Szinger V. (2008): *Kisgyermekkorai írás-olvasás esemény. Indirekt találkozás az írásbeliséggel iskoláskor előtt*. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs

Zalkáné Tar Cs. (2010): *A töltéstavai napraforgó óvoda módosított helyi programja*.

Töltéstava. Online elérhetőség:

www.toltestava.hu/files/file/ovoda/hop_napraforgo_ovoda_vegleges3.doc (Letöltés ideje: 2022.01.25.)

MELLÉKLETEK

FOGLALKOZÁSTERVEK MELLÉKLETEI

1. számú foglalkozásterv

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Mosolygós gesztenye készítése (Képek melléklete: 7. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2021. október

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** Az ollóval való nyírás technikájának gyakorlása
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés
- **fejlesztői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség; finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: olló, színes papír, ragacs, ceruza.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

Motiváció:

Sünilabda, zöld a színe
összel pottyán le a fűbe.
Benne barna golyó lapul,
nagyot pattan, hogyha gurul.

Mi lehet ez?
(gesztenye)

II. Alkotó szakasz:

A gyerekek elfoglalják a helyüket az asztalnál, ahol már elő van készítve minden eszköz.

Most meghallgatunk egy nagyon aranyos dalt Gesztenye Gusztiról.

Gesztényefa ágán ül, pám-pám-párom-pám-pám

szúrós tüske van kívül, pám-pám-párám-pám-pám
ha el dobod el repül, pám-pám-párám-pám-pám
ő csücsül ott legbelül, pám-pám-párám-pám-pám
Gesztenye a Guszti, illik megtanulni
minden ősszel terem, és itt van ő velem.

Mivel mindenkinek nagyon tetszett ez a dal, ezért mindenki készíthet magának egy saját Gesztenye Gusztit.

A sablonok alapján a gyerekek kivágják a gesztenye részeit, ha szükséges, akkor az óvónő segítségével. Ez után a kör alakzatra, ami a fej, ráragasztjuk a félkört, ami a sapkája (héja), majd jönnek a tüskék a sapkára, ez után már csak a mosolygós arc megrajzolása maradt.

III. Befejező szakasz:

Miután mindenki elkészítette a saját gesztenyéjét megtornáztatjuk a fáradt kis ujjakat.

Nyisd a kezed, zárd ökölbe,
forgasd csuklód körbe, körbe!
Tapsolj kettőt, csapj a térdre,
engedd kezed le a mélybe!

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Márton nap (Képek melléklete: 8. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2021. november

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** finommotorika fejlesztése, vatta tépkedéssel, ragasztásával.
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés.
- **fejlesztő:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség, finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: olló, nyomtatott lúd, ragacs, ceruza, vatta.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

Egy párválasztó körjátékkal kezdjük a foglalkozást, amit néhányszor eljátszunk.

Hatan vannak a mi ludaink

Hatan vannak a mi ludaink

Három szürke, három fekete

Gúnár, gúnár, libagúnár,

Gúnár az eleje,

Szabad a mezeje,

Akinek nincs párja,

Válasszon magának!

Te vagy a gúnár!

II. Alkotó szakasz

A játék után a gyerekek elfoglalják a helyüket a földön, es meghallgatnak egy rövid történetet a Márton napról.

Szent Márton története

Valamikor réges régen élt egyszer egy kisfiú, akit úgy hívtak, Márton. Márton édesapja katona volt. Amikor a kisfiú nagyobbacska lett, ő is szeretett volna katona lenni és jelentkezett a római hadseregbe.

Sisakban, páncélban, lóháton ülve kardozott bátran a csatákban. Bátorsága mellett jószívű is volt, ezért katonatársai megszerették őt.

Egy napon egy város felé lovagoltak és az út szélén egyszer csak megláttak egy koldust. Hideg volt, de a szegény kolduson alig volt valami ruha, reszketett, fázott, amikor megszólította Mártont:

– Segíts rajtam, megvesz az Isten hidege!

Márton tanakodni kezdett, mit is adhatna ennek a szegény embernek, mert saját ruháján kívül nem volt nála semmi más. Hirtelen levette köntösét, kardjával kettévágta és az egyik felét a didergő koldusra terítette.

Később, amikor Márton lefeküdt aludni, különöset álmódott. Álmában Jézust látta, és a vállán az a fél köpönyeg volt, amit ő adott a koldusnak.

Márton nemsokára otthagyta a hadsereget és pap lett belőle. Nagyon szerették mindenütt, mert jószágos volt és mindenkinek segíteni próbált. Az emberek hamarosan meg akarták választani püspöknek. Márton nem akart püspök lenni, aki díszes palotában lakik és szolgák veszik körül, ő ezután is egyszerű életet akart élni. Ezért elbújt az emberek elől, hogy ne találják meg. Képzeljétek, milyen jó búvóhelyet talált! A libák közé bújt el, az ólban.

De a libák nem maradtak csendben, hangosan gágogtak, és gágogásukkal elárulták Márton búvóhelyét. Így az emberek megtalálták és mégiscsak püspök lett belőle. Ezután is ugyanolyan jószágos és szerény maradt, mint előtte. Nagyon sokat segített a szegényeknek és az emberek egész életében nagyon szerették őt.

A történet meghallgatása után egy mondókát mondogatva vonulunk az asztalhoz.

Száz liba egy sorba,

Mennek a tarlóra.

Elöl megy a gúnár,

Jaj, de peckesen jár

Száz liba egy sorba.

Le ülnek a gyerekek az asztalhoz, ahol már minden elő van készítve a kézműves feladathoz. A gyerekeknek az a dolga hogy kis vatta pamacsokat tépegessenek, majd pedig ragasszák rá a lapra. Ha ezzel megvannak, akkor már csak ki kell festeniük a lúd szárnyát, és csőrét.

III. Befejező szakasz:

A gyerekekkel át beszéljük a foglalkozáson történeteket, és újra el játszúk a párválasztós körjátékot, amit a foglalkozás elején tanultunk

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Mikulás (Képek melléklete: 9. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2021. december

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** Az ollóval való nyírás technikájának gyakorlása.
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés.
- **fejlesztő:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség, finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: olló, színes papír, ragacs, ceruza, vatta korong.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

A foglalkozást egy találós kérdéssel kezdjük, amiből a gyerekek rájönnek, hogy miről fog szólni a mai foglalkozás.

Tűzpiros subája,
Fehér hó szakálla,
Szakálla fehér hó,
Várja őt száz lurkó.
(Mikulás)

II. Alkotó szakasz:

Kedves gyerekek! Milyen ünnep lesz nemsokára? Ki látogat el hozzánk ha jól viselkedünk?

Igen, ki találtátok, a Mikulás jön el hozzánk, és már nagyon közel jár. Képzeljétek el, én már találkoztam is vele, és elárult nekem valamit, azt mondta, hogy már figyel titeket az ablakból, úgyhogy nagyon jól kell viselkedni, hogy sok-sok ajándékot kapjunk.

Én arra gondoltam, hogy mi is készíthetnénk a Mikulásnak egy kis ajándékot. Mit szóltok hozzá? Akkor kezdjük is neki!

De előtte énekeljük el a kedvenc énekünket a Mikulásról.

Télapó itt van,
Hó a subája,
Jég a cipője,
Leng a szakálla,
Zsák, zsák, teli zsák,
Piros alma, aranyág.

Két szarvas húzta
Szán repítette,
Gömbölyű zsákját
Száz fele vitte.
Zsák, zsák, teli zsák,
Piros alma, aranyág.

Az asztalon már minden elő van készítve a gyerekeknek, először ki vágjuk a mikulás fejét, majd a sapkáját piros színű papírból, a sapkát rá ragasszuk a fejére, és vattakorongokból szakállat ragasztunk neki, ez után már csak az arca megrajzolása maradt.

III. Befejező szakasz:

Biztos mindenki elfáradt ebben a nagy munkában, tornáztassuk meg kicsit a kezeinket.

Ujjaimat mutogatom, /ökölbe szorított kéz, ujjak nyitogatása, esetleg megnevezéssel/közben vígan mondogatom, /a két kezet összekulcsolni az ujjakkal, így

fordítgatni/

Kifordítom,

Befordítom,

Felfordítom,

Lefordítom, /ezután cselekvés gyűjtés és leutánzás/

Zongorázok, furulyázok, tépek, írok, rajzolok, nyírok, gyúrok, sodrok, lapítok, dobok, mutatok, keverek, integetek, rázok, cibálok, gurítok, rakosgatok, fityiszt mutatok stb.

Ügyesebb lett a kezem, a tornát befejezem. /kéz ökölbe, letesszük a combra, vagy az asztalra/

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Téli álom (Képek melléklete: 10. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2022. január

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** Az ollóval való nyírás technikájának gyakorlása, ragasztás.
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés.
- **fejlesztő:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség, finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: olló, színes papír, ragacs, ceruza.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

Dirmeg dörmög

Dirmeg, dörmög a medve,
nincsen neki jó kedve.
-Alhatnék, mert hideg van,
jobb most benn a barlangban.

Megtanulunk egy rövid kis verset.

II. Alkotó szakasz:

Kedves gyerekek! Már hallottatok arról, hogy a medvék télen téli álmot alszanak?

És vajon tudja valaki közületek, hogy miért?

Akkor elmondok nektek egy nagyon aranyos kis mesét, arról, hogy miért is alszanak a medvék télen.

Miért alszik a medve télen?

Réges-régen történt, amit most itt elmesélek, egy tavasszal a világ leghatalmasabb rengetegének közepén. Valamennyi állat összegyűlt az erdei tisztáson, hogy megválasszanak valakit, aki a méhkaptárakra felügyel.

A méhecskék ugyanis panasszal fordultak az erdő lakóihoz, hogy valamiféle ismeretlen tettes a távollétükben folyton dézsmálja a mézet.

Mindenki ott volt bizony, aki valamit is számított az erdőben. Ott volt az ezermester harkály, ott volt a róka, ott voltak az őzek, a farkasok, mert ebben a régi, mesebeli időben még békeességben éltek egymás mellett valamennyien.

Egy hosszú fülű nyuszi volt az értekezlet elnöke.

- Azért gyűltünk itt össze – pislogott álmosan -, hogy kinevezzük a méhkaptárak őrizőjét. Ugyan ki vállalkozna erre a megtisztelő feladatra közületek?

A meghívottak között ott volt természetesen Miska medve is, vadonatúj, pompás barna öltönyében. A nyuszi kérdését néma csend követte, senki sem sietett jelentkezni, mert hiszen mindenki éppen eléggé el volt foglalva az erdőben.

- Nos hát ha senki nem vállalja – dörmögte Miska medve -, én hajlandó vagyok meghozni ezt az áldozatot az erdő lakóinak kedvéért!

Az egybegyűltek közfelkiáltással nevezték ki Miska medvét az erdei mézek őrizőjévé. Méltóságteljesen, szorgalmasan látta el feladatát – legalábbis ezt híresztelte magáról -, mert bárki merészkedett a méhkaptárak közelébe, mindenkit sorra elzavart.

Mindez a nagy fáradtság hiábavaló volt mégis, mert a méhek ismét elmentek az állatok tanácsához, és bejelentették, hogy érthetetlen módon mindennap kevesebb lesz a méz a kaptárakban. Egyben azt is kérték, hogy mielőbb sürgősen vizsgálják ki az ügyet.

Egy reggel három kiküldött: egy róka, egy nyúl és egy veréb, anélkül, hogy Miskát erről értesítették volna, váratlanul megjelent leltárt csinálni. A veréb előreröpült, s méghozzá olyan nesztelenül, hogy Miska nem vette észre. Pedig ha észrevette volna, biztosan abbahagyja a torkoskodást, mert talán mondanom sem kell: ő volt ám a méhkaptárak dézsmálója!

A veréb sietve repült vissza, és mindezt iziben közölte a rókával meg a nyuszival. Újra összehívták tehát az állatok tanácsát, és az összes állat jelenlétében megfosztották Miskát mézőrzői tisztségétől.

Sőt büntetésből száműzték egész tavaszig a barlangjába, ott kellett tartózkodnia egész télen át – ezt a bölcs ítéletet hozták -, hogy semmiféle újabb kópéságot ne követhessen el őkelme.

Azóta alszik – mert mi más is tehetne? – a medve télen mindig a barlangjában.

Azonban hiába tiltották el a méztől, azért ő bizony mégis szereti, és amikor csak hozzájuthat, nem veti meg még ma sem.

És hacsak teheti: jól a mézes köcsög aljára néz manapság is őkelme.

Tetszett a mese?

Akkor mit szólnátok ahhoz, ha mindenki elkészítene egy saját medvét?

Már minden elő van készítve a munkához, a gyerekek helyet foglalnak, és az óvónő utasításaira, és segítségével végzik a feladatot.

III. Befejező szakasz:

Hogy tetszett a mai foglalkozás?

Ismételjük el a mondókát, amit az elején tanultunk.

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Farsang (Képek melléklete: 11. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2022. február

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** finommotorika fejlesztése, ollóval való nyírás technikájának gyakorlása.
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés.
- **fejlesztő:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség, finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: olló, papír tányérok, ragacs, színes papír, festékek, papír szívószál.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

A foglalkozás elején megtanulunk egy rövid kis mondókát

Farsang van,
farsang van,
járjuk a táncot gyorsabban!
Förgeteges ez a bál,
még a ház is muzsikál!

II. Alkotó szakasz:

Mivel nemsokára itt a farsang, ma mindenki elkészítheti a saját állarcát. Ezt most nem hagyományos módon fogjuk csinálni, mivel most papír tányérok segítségével fog elkészülni.

Az a feladatunk, hogy a papír tányért félbe vágjuk, a meghúzott vonal mentén, akinek szüksége van segítségre, annak segítünk. Miután ez megvan, mindenkinek el kell döntenie, hogy ki szeretne lenni, azaz milyen álarcot szeretne elkészíteni, mutatok néhány példát, és akkor mindenki eldöntheti, hogy melyiket is szeretné. Majd ha ez megvan, mindenki kivág két kört a tányéron, ez lesz a szem, hogy majd látni tudjunk, ha felvesszük. Mindenki kap egy szívószálat, amit a papír tányér oldalára ragaszt, ezt azért tesszük, hogy majd az arcunk elé tudjuk tartani a maszkot. Ez után kifestjük, olyan színre, amilyenre szeretnék. Már csak a dekorálása marad, aki nyuszi szeretne lenni, az füleket ragaszt rá, aki maci az barnára festi, és maci füleket ragaszt.

Készen is vannak a maszkok, mindenki nagyon ügyesen dolgozott. Most pedig ismétljük el a mondókát, amit a foglalkozás elején tanultunk.

III. Befejező szakasz:

Mivel ilyen sokat dolgoztunk, elfáradt a kezünk, tornáztassuk meg!

Utánzó mozgással:

Húzzuk a szekeret,
Forgatjuk a kereket,
Vezetjük az autót,
Becsapjuk az ajtót.

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Pillangó lenyomat (Képek melléklete: 12. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2022. március

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** Megismerkedés a lenyomat készítés technikájával.
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés.
- **fejlesztő:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség, finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: papír, különböző színű festékek, szivacs, cérna, ecset.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

Kedves gyerekek!

A mai foglalkozást néhány találós kérdés megfejtésével kezdjük.

Szépnek tart felnőtt és gyerek,
pedig csúf hernyóból kelek.
(lepke)

Nem fúj már és nem havaz,
Itt van, itt van a....
(tavasz)

Amikor a világ éled,
kizöldülnek mezők, rétek.
Bimbó nyílik,
rügy kipattan,
hancúroznak a szabadban.
(tavasz)

Nagyon ügyesek vagytok, mind a három találós kérdést sikerült megfejtenetek.

II. Alkotó szakasz:

A mai foglalkozáson pillangó lenyomatokat fogunk készíteni, de először mindenki foglalja el a helyét, az asztalon már minden elő van készítve, ami szükséges a foglalkozáshoz. Először a szivacsot a közepén átkötözzük szorosan a cérnával, ebben mindenkinek segítünk. Ezután mindenki választ magának pár színt, amiket rá fest esettel a szivacsra, akár mintákat is lehet rajzolni, így a lepkénk is mintás lesz. Ha mindenki kifestette a szivacsát, akkor szorosan a papírhoz nyomjuk, kicsit rajta tartjuk, hogy jól átmenjen a minta, majd óvatosan próbáljuk felemelni, úgy, hogy ne mozduljon el, mert akkor a lepke elveszti a formáját. És készen is van a lepke lenyomatunk, mindenki annyi csinál belőle, amennyit szeretne.

III. Befejező szakasz:

Nagyon ügyesen dolgozott mindenki, most pihenés képpen el énekelünk egy éneket.

Gryllus Vilmos: Pillangó-dal

Reggeli harmat
Kelti a lepkét,
Virág a réten
Tárja a kelyhét.

Látja a lepke,
Billen a szárnya,
Virágkehelyben
reggeli várja!

Foglalkozásterv

Foglalkozás típusai: Vizuális nevelés, kézimunka

Témakör: Díszítő jellegű ábrázolás

Téma: Húsvéti hímesek (Képek melléklete: 13. számú kép)

Korcsoport: Vegyes csoport

Dátum: 2022. április

A foglalkozás helye: Csoportszoba

Időtartam: 15-20 perc

Cél:

- **oktatói:** különböző hímestojás készítő technikák elsajátítása.
- **nevelői:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése, az igényességgel. Precíz, pontos munkavégzésre nevelés; a munkafelület tisztántartása; a munka befejezésére ösztönzés.
- **fejlesztő:** A gyerekek esztétikai fogékonyságának fejlesztése; kézügyesség, finommotorika fejlesztése

Eszközök és anyagok: tojások, viasz, hagyma héj, ecset, különböző levelek, harisnya, cérna.

A foglalkozás szervezeti formája: kötött

A foglalkozás típusa: új ismeretszerző tevékenység

A foglalkozás menete:

I. Kezdő szakasz:

Kedves gyerekek! Hoztam nektek két találós kérdést, amit ha kitaláltok megtudhatjátok mit fogunk ma csinálni.

Van nálunk egy ólacska
Lakójára rácsukva
Pedig ajtó sincs rajta
(tojás)

Nyílás nélkül való kamra
Benne vár egy jó lakoma
(tojás)

II. Alkotó szakasz:

Milyen ünnep közeleg, ki tudja?

És mit szoktunk húsvét előtt csinálni?

Igen, ügyesek vagytok, hímes tojásokat szoktunk festeni.

A mai foglalkozáson olyan hímeseket fogunk készíteni, amelyeket szerintem ti még sosem csináltatok.

Ki készített már olyan hímes, amire viasszal rajzolt?

Na és olyat csináltatok már, amit hagyma héjas vízben kell megfőzni?

Akkor ma kipróbáljuk, ezeket a számotokra új technikákat.

Mindenki válasszon magának egy tojást, csak óvatosan, mert törékeny, most el kell döntenetek hogy először melyik technikát szeretnétek kipróbálni. Akkor először mindenki fogja meg a tojást, és válasszon egy levelet, ezt rá kell tenni a tojásra, úgy, hogy szépen rá lapuljon, és rá tekerjük erősen a harisnyát, majd cérnával megkötjük (ebben mindenkinek segíték). Ez után a tojást bele tesszük a hagyma héjas vízbe, és odatesszük főni.

Így neki kezdhethünk a viaszos technikának. Mindenki vegyen el egy tojást, és egy ecsetet, mert mi ecsettel fogjuk felvinni a viaszt a tojásra, mindenki találjon ki egy mintát, amit meg szeretne próbálni rá rajzolni a tojásra, vagy pedig azok közül is választhattok, amit én mutatok nektek. Ha megvan a minta, akkor az ecsetet bele mártjuk a viaszba, és rá visszük a tojásra, ez sok időbe fog kerülni, de nagyon szép tojásaink lesznek. Ha mindenki kész a mintával, akkor ezt is hagyma héjas vízbe tesszük, és megfőzzük.

Ha kész, akkor levesszük a harisnyát a tojáról, majd a levelet is, és készen is vannak a hímesek.

III. Befejező szakasz:

Nagyon ügyesen dolgozott mindenki!

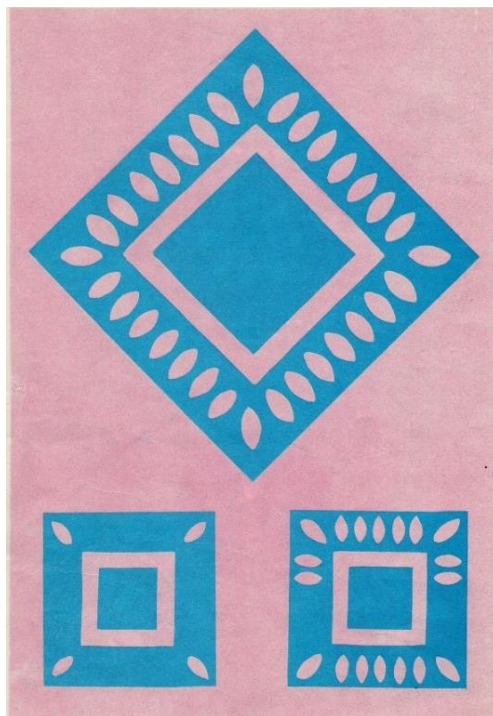
Melyik technika tetszett nektek jobban?

KÉPEK MELLÉKLETEI

1. számú kép: Abrosz minta - függőleges és vízszintes ecsetvonásokkal a felület szélén

Forrás: Л. І. Сірченко, Л. Я. Скінданова (1991):
Декоративне малювання в дитячому садку

2. számú kép: Krumplinyomat, és levélnyomat

Forrás: <https://www.topsimages.com/images/oszi-kepek-gyerekeknek-d1.html>

3. számú kép: Dugónyomda

Forrás: www.pinterest.com

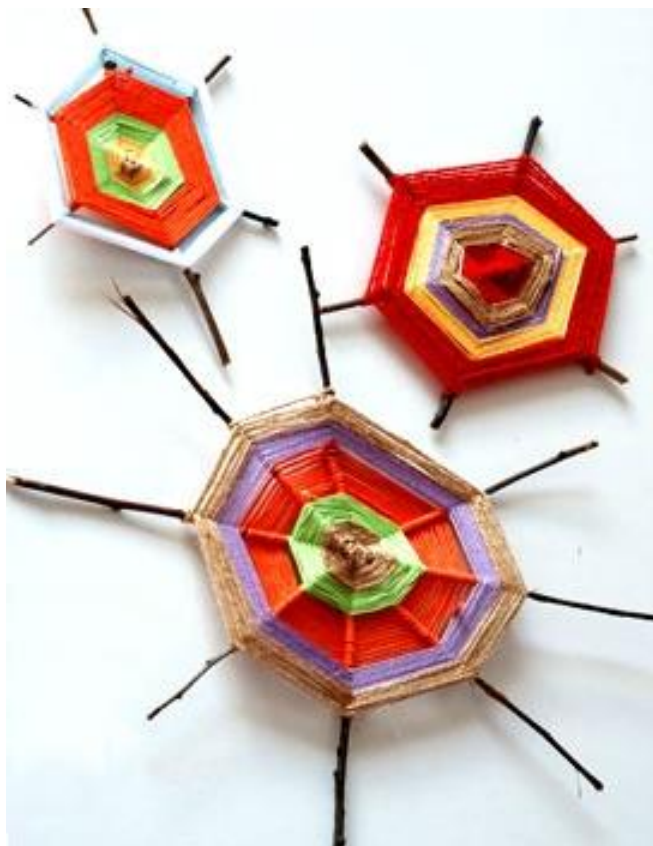
4. számú kép: Szivacsnyomda

Forrás: <https://jatsszunk-egyutt.hu/8-oszi-alkotas-gyerekekkel-egyszeruen/>

5. számú kép: Pókszövény

Forrás: <http://mindenkrea.blogspot.com/2013/06/pokszoves.html>

6. számú kép: Hímzés

Forrás: <https://www.pinterest.com/MerryBer/0-sticken-mit-kindern/>

7. számú kép: Mosolygós gesztenye készítése

Forrás: <http://krokotak.com/2017/10/little-happy-chestnuts/>

8. számú kép: Márton nap

Forrás: <https://www.pinterest.com/pin/>

9. számú kép: Mikulás

Forrás: <https://www.thebestideasforkids.com/santa-craft/>

10. számú kép: Téli álom

Forrás: Saját fotó

11. számú kép: Farsang

Forrás: <https://www.pinterest.com/pin/>

12. számú kép: Pillangó lenyomat

Forrás: <https://www.pinterest.com/>

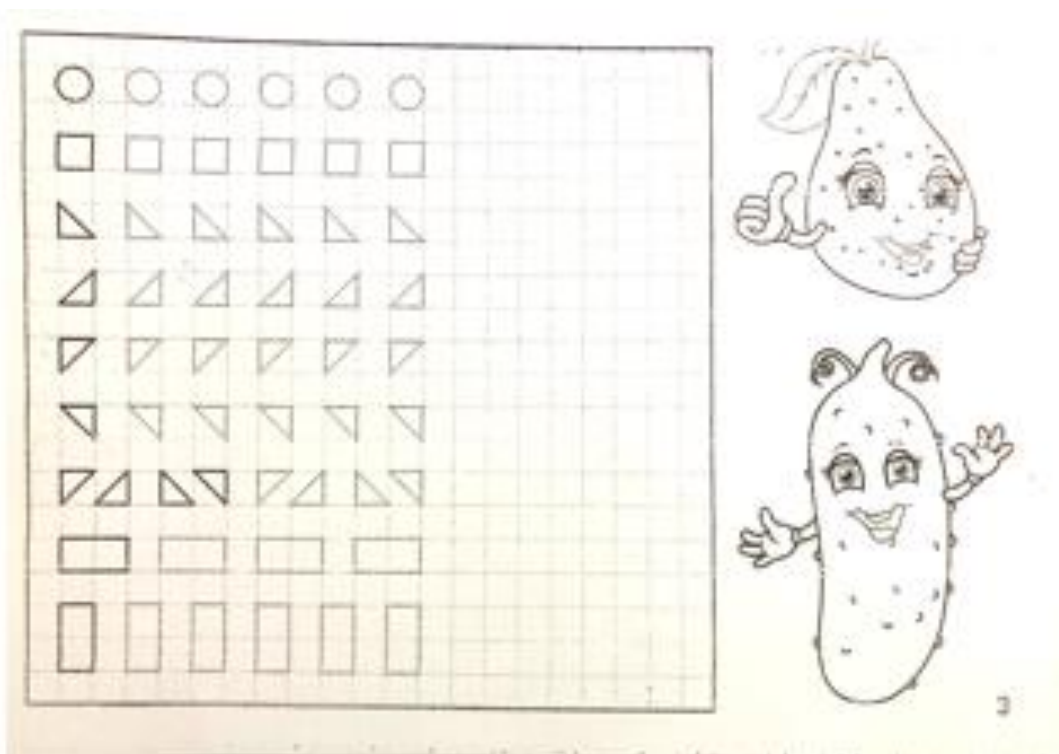
13. számú kép: Húsvéti hímesek

Forrás: <https://www.google.com/>

14. számú kép: A felméréshez használt írásminta

Forrás: Ирина Севастьянова (2021) – Прописи. Готуємо руку до письма. Видавництво «Пегаз»

15. számú kép: Az írásminta kitöltése

Forrás: Saját fotó

16. számú kép: Mosolygós gesztenye készítése

Forrás: Saját fotó

17. számú kép: Márton nap

Forrás: Saját fotó

19. számú kép: Téli álmot alvó medve

Forrás: Saját fotó

18. számú kép: Mikulás

Forrás: Saját fotó

Завідувачу кафедри
Біді Олени Анатоліївни,
доктору пед. наук, професору
здобувача вищої освіти
Панющик Біанки Іванівни
студентки IV курсу,
ОП 012 Дошкільна освіта, бакалавр

ЗАЯВА

З правилами чинного Положення «Про академічну доброчесність в Закарпатському угорському інституті імені Ф. Ракоці II» від «30» серпня 2019 року, згідно з яким виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботи до захисту і застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності, ознайомлений(а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів/ідентичності/ схожості в роботах здобувачів вищої освіти повідомлений(а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в Базі даних Інституту. Також надаю ЗУІ право на передачу моєї роботи для обробки та збереження в Системі виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та використання роботи для виявлення плагіату в інших роботах, які завантажувалися/завантажуються для перевірки Системою виявлення текстових збігів/ідентичності/схожості та користувачами, які мають доступ до цієї Системи, виключно в обмежених цілях для виявлення плагіату в текстах робіт.

Робота для перевірки Інституту надається в друкованому та електронному варіанті. Електронна версія моєї роботи збігається (ідентична) з друкованою.

31.05.2022.

Дата

_____
Підпис

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Panyuscsik Bianka,
IV. évfolyamos nappali tagozatos
óvodapedagógia szakos hallgatójától

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatást kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

31.05.2022.

Dátum

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1011250479

Дата перевірки:
19.05.2022 14:29:54 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
19.05.2022 14:38:42 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Panyuscsik_Bianka

Кількість сторінок: 35 Кількість слів: 10196 Кількість символів: 76178 Розмір файлу: 672.05 KB ID файлу: 1011141045

20.2% Схожість

Найбільша схожість: 9.96% з джерелом з Бібліотеки (ID файлу: 1007950826)

9.44% Джерела з Інтернету 49 ..... Сторінка 37

11.3% Джерела з Бібліотеки 6 ..... Сторінка 37

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел